

Kanapecken

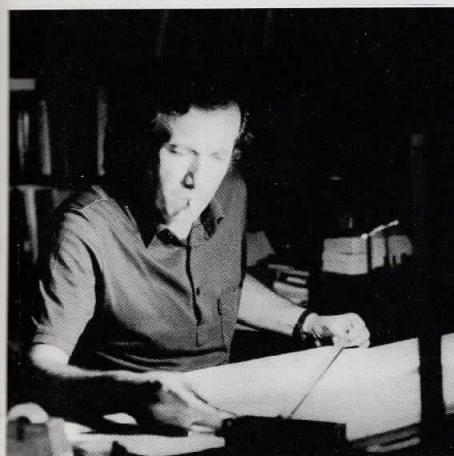
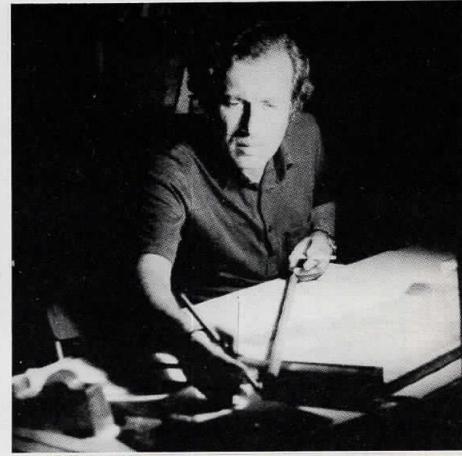
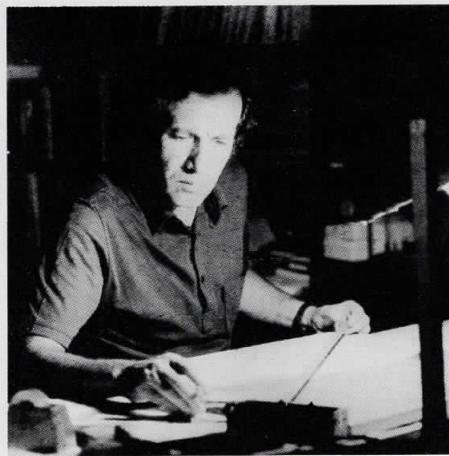
МАЈ – ЈУНИ 1983

РИСТО
КАЛЧЕВСКИ

МУЗЕЈ
НА СОВРЕМЕНАТА
УМЕТНОСТ
СКОПЈЕ

RISTO
KALČEVSKI

MUSÉE
D'ART
CONTEMPORAIN
SKOPJE

Поголемиот број од уметниците како да се предодредени да се вклучуваат во ликовните движења што веќе се во тек или се оформени (со различен степен на личен придонес во нив). Малкумина го иницираат нивниот зародок или учествуваат во нивното раѓање. Ликовното инвестирање на вторите има специфични импликации и наметнува поинаков пристап во актот на валоризирањето. Токму таков потход бара творештвото на сликарот Ристо Калчевски.

По Втората светска војна (повеќе како реперкусија на стравотните психички трауми од војната, отколку како чисто ликовно барање), во светот почнуваат да никнуваат варијациите на апстрактната уметност, за да се раширят со неверојатни димензии во петтата деценија. Во Југославија и во Македонија, кон крајот на педесетите и во почетокот на шеесеттите, апстракцијата „зарази“ мошне значаен број автори. Во тогашната ликовна клима на нашата Република се трасираат нови уметнички сообраќајници. Се јавува и групата „Мугри“ — еден вид емисар на новата ликовна естетика и израз. Како член на „Мугри“, Калчевски работи на основните постулати на Групата: раскинување со традиционално-академскиот потход и вклучување во интернационалниот штимунг на времето. Децидното свртување кон нешто дотогаш непознато или делумно познато ја предизвикува поларизацијата на уметниците во Македонија: за или против апстрактната уметност. Во секој случај, сите нивни обиди да ја свртат ликовната уметност кон една нова насока, „друга уметност“ („un art autre“) беа дел од една експериментална естетика. Значи, Калчевски се развива како сликар токму во овој период, односно паралелно со создавањето и разгорот на апстракцијата кај нас, без да има како појдовница или како база каква било традиција во таа смисла. Тоа ќе рече дека, заместо како мнозинството да се приклучи кон веќе постоечкото, тој го користи благонаклонетиот стек на околностите: да креира и гради од темел и тоа според еден сè уште недефиниран, флуиден систем на ликовни законитости, заместо да доградува, реставрира или усовршува една веќе формирана концепција. Учество на сликарот во таа фаза на инкубација на енформелот (терминолошки овде дефиниран во смисла на сите апстрактни насоки), го носеше товарот на ризикот да се биде голтнат (прегазен) од новото и дискутиабилните шанси да се даде свој придонес. Калчевски ги совладува сите искушенички стапици што го демнеа него и колегите истомисленици опседнати од можностите на енформелот (Аврамовски, Велков, Мазев, Шијак, Лозаноски, Јанкулоски, Анастасов и др.).

За степенот на неговото уверување дека треба да му припаѓа токму на ова движење доволно убедливо се декларира фактот што, тој меѓу првите се даде себе си без остаток на таа македонска авангарда но, и фактот дека и денешната негова ликовна мисла оптимално е вгнездена во поливалентните сфери на непредметната уметност. Дури и тогаш кога во втората половина на седмата деценија апстракцијата го губи здивот и во светот и кај нас, Калчевски ѝ останува доследен.

Сликите што Калчевски ги изложува овој пат во Музејот на современата уметност се создадени во периодот од 1975 до 1982 година. Грубо земено, тие им припаѓаат на два вида ликовни размислувања, со специфичности што имаат симултано и комплементарен и разединувачки аспект, но во секој случај, ги задржуваат денотатите на

личниот ракопис. Делата, реализирани од 1975 г. до неговото претставување во Париз (1978 г.), претставуваат еден вид вовед или спојница со најновите остварувања, укажувајќи на принципиелноста во континуитетот на ликовната еволуција (дотолку повеќе што во Скопје тој излагаше последен пат во 1968 година).

Без разлика дали свесно или потсвесно Калчевски ја избира онаа декларација на Кандински — *Alles ist erlaubt* („сè е дозволено“), која толку слободоумно одекна во почетокот на веков. Ако *Alles ist erlaubt* е девиза во сите области на ликовната уметност, не гледам зошто таа не би била применета и во рамките на едно движење како што е непредметната уметност, особено ако од него се шире крвотокот на толку негови варијации, модалитети, подгрупи? Токму затоа, во оваа етапа, Калчевски, како прво, ги прифаќа едновремено и двете можности во приодот кон апстракцијата, за кои заборува М. Б. Протик. (во *Oblik i vreme*, Nolit, 1979, стр. 154: а) тргнување „од предметот за да се укине потоа тој и да се претопи во чист однос на боја и облици“ и б) „уште во почетокот да се почне од чисто пластичниот концепт“. Ако низ неговите слики минуиозно се следи овој концепт ќе се открие паралелната егзистенција на два света кои комуницираат преку хармонични односи. Се надминува стадиумот од неговите почетоци во непредметната уметност, од времето кога самите називи на делата (*Зреенje, Pareja, Гнило, Пукнатини, Расцутени формии* и сл.) јасно ја откриваат првата од цитираните можности во приодот. Врската со реалноста уште не е изгубена. Меѓутоа, таа сега се темели на посуптилен изразен систем. Пејзажните панорами се сугерираат преку еден колаж на богати хроматски плохи (како бледи остатоци од овојницата на сеќавањата), во кои бојата е супституирана со појмовите (на пр. зеленото ги заменува шумата, полето, нивата; умбрите-земјата, кората; синото-космосот, водата; сивото-каменот, планините; црвеното-невидливите дејствување на енергиите, внатрешните звиднувања итн.). Овој метод на проширени асоцијации во апстрактното се применува и во структурите. Бидејќи формата одамна е распадната, сведена на бледа или никаква алузија — на фрагмент без значење, отпочнува процесот на ерозија на површината. Наспоредното живеење на мазните и на ражавите плохи укажува на траењето на тоа разорување. Во тој раскол меѓу гладките (монохромни) и рустичните (тонски) флеки се декларираат некои движења и трансформации во самата материја (набирање, расцепување, виткање, кршење, делење и ништење), со цел да се избалансираат празното и полното во состојбите на преегзистенцијата, кога е нужно во хаосот дасе воспостави ред. Давајќи им целосни ингеренции на колористичките односи и на материјата, се чини дека Калчевски го бара од нив ликовниот максимум. Бојата и материјата ги ревалоризираат елементарните иrudиментарни, грубите и чисти, сировите и негибнати пластови во духовните и физичките простори на суштествувањето, навестувајќи го оној толку често споменуван повраток во природата (како револт од лицемерната извештаченост на техничко-технолошкиот напредок). Оттаму и нивната визуелна појавност како да се преобразува од апстрактна и нечитлива во натуралистичка и конкретна, нешто како рез со скалpel во епидермата и пробив во срцевината на нештата: откривање на суштественото преку љубопитен микроскопски поглед во забранетите зони на светот. Меѓутоа, оваа универзалност во гледањето конотира и извесна национална сочност во ликовниот набој на говорот. Сугерирањето на аромата на нашето поднебје не треба да биде разбрано во ликовна, банална, туку исклучително во преносна смисла: како израз на темпераментот, врелината, распоеаноста, развеселеноста, како филозофија на радоста и задоволството само затоа што се постои. Калчевски како дел од ова поднебје можеби и не би умеел поинаку да мисли, дури и тогаш кога ликовниот јазик би ја сменил оваа насока. Тоа се импликации кои *ipso facto* ги носи како *fatum*, *fatum* и човечки и сликарски.

Втората спомната можност во пристапот кон апстракцијата авторот ја применува симултано (и временски и просторно) со првата. Ако првата солуција ја доведуваме во врска со извесен „натурализам“ или „конкретен реализам“ (во условна смисла), втората е секако по идеја најблиску до своевиден „концептуализам“ во апстракцијата. Сликарот ја толкува бојата (боите) како автономна вредност и егзистенција, боја како поим, како ликовен сегмент издвоен и доволен сам на себе, а потоа на ист начин се осамостојуваат и структурата и „формите“.

Индивидуалниот ритам на „облиците“, хроматските односи, плохите, нерватурата на графизмите во нивните богати меѓуодноси се реализирани врз база на чисти пластични размислувања. Како нивна замена ни се предложени претстави поминати низ филтерот на внатрешниот механизам на творечко преобразување.

Овие звиднувања во рамките на платното тендираат кон проширена егзистенција. Тогаш стапува на сила еден своевиден кинетизам што цели кон експанзија на внатрешниот живот на сликата во надворешниот простор.

Движењето од внатре кон надвор го има како противтежа и обратниот процес (од надвор кон внатре). Ваквата прилично усогласена осмоза во делото сепак содржи извесни интенции за зголемување кубатурата на просторот и, протестира, односно се застапува за една флексибилност на постоењето, која, како што ќе видиме, во најновите слики, ќе биде реализирана како постоење на сликата со и во просторот, надвор од рамката.

*

Релативно јадриот ракопис од претходната фаза во етапата на преминот кон новите дела значително се успокојува. Тој беше најблизок до една условно разбрана експресивност на гестот *vis a vis* севкупното дејствување на авторот. Контрастот на боите се заменува со тонскиот принцип на градација (кафено, сино, жолто, зелено, виолетово...), отпочнува методот на мекото ткаење на фактурата. Се расчистуваат сметките и во однос на квалитетот и количината на бојата (интензитетот на светлината) и во однос на минимализирање на мазните плохи (што ги конотираат метафизичките простори — темните дупки) за сметка на релјефните партии (синоними на движење). Во периодот на ова премостување (меѓуфаза), авторот вметнува во структурата на сликата и елементи од реалноста (каменчиња), потход, кој меѓу другото, беше обид да се демистифицира тешко читливата ликовна материја и понепосредно да се активира алармниот систем на мислата кај гледачот.

*

Една блиц споредба меѓу овие не толку далечни сликарски етапи на Калчевски исфрла на виделина повеќе согледувања: движењето во самото дело е на ниво на релациите меѓу истородни и едноквазначни сегменти (еден вид оп-арт во енформелот), со тенденција да се напушти ограничениот простор во рамката на сликата; структурата, во улога на ликовен минимум станува визуелен сублимат во сликата (*minimal art* во енформелот); полихромијата им отстапува место на монохромноста и делумно на ахроматизмот; мислата го успокојува чувството кое води кон интернационализација на изразот; апстрактното сè почесто се насочува кон асоцијативното.

Пластичниот концепт на ова сликарство, што произлегува од високиот степен на „хигиената на визијата“, односно на перцепцијата, бара анализа на формално-пластичните слоеви. Богато хранетата фактура на платното, градена врз контрастот на биномот: испапчено-вдлабнато, во првата-синтетичка импресија — асоцира на изворна експанзија на материјата, а во втората — аналитичката — открива крајно контролирано ткаење на слоевите. Прецизната елaborација на релјефот низ најмалку две етапи (прва етапа — „урбанизам“ на структурата, втора етапа — нејзино боенje) со релативно идентични модули, заборува за една сликарска постапка која треба да биде доведена во корелација со вајарското проседе. Калчевски филигрански длаби во сликарската маса за да го извлече од неа оној систем на „хиероглифски“ формации кој најсоодветно ќе одговори на визуелните сензации кон кој тој стреми. Преку воедначениот ритам на игрите во релјефот делото се збогатува и со тактилната димензија, како типска особеност на енформелот, но во смисла на едно меко, скулпторско чуствување на материјата (наспроти рапавиот допир иманентен особено на *art-brut*-от). Овој впечаток му е должник на оној благороднички однос, на оној пietet со кој Калчевски ѝ приоѓа и на сликарската материја и на сликарскиот чин. Од друга страна, со рамномерно темпираното и дисциплинирано градење на сликарското ткиво, авторот јасно се одвојува од спонтаниот, експресионистички гест специфичен за сликарството со материја. Во таа насока одат и варијациите на тенките со густите и светлите со темните намази, кои создаваат впечатливи вибрации врз кревката, речиси ранлива текстура на платното. На тој начин се јавува едно движење во сликата, менливо во зависност од аголот и дистанцата на посматрањето од квалитетот и количината на светлината. Условно мобилната организација на визуелниот впечаток е поттикнувана и од светлосните ефекти што ги создава обмислено разиграниот ритам на нерамнините во платото. Впрочем, и целосната импресија на постигнатото не ќе ја добиеше вистинската сatisfакција ако светлината и структурата како автономни вредности не се избореа за доминантен, супериорен статус во сликата, како постоење без конкуренција.

Тайните мотивации на цртежот се базирани исто така на една деликатна конструкција на линијата. Ритамот на потезите создаван низ биномите: прекинати-континуирани и грчевити-релаксирани, ги врежува оние графизми во материјата, во чии мендри, во чија богата арабеска се разбудуваат нашите реминисценции за јапонската

калиграфија. Организираната гестуалност на овие знаци, бележења или траги зборува за апстрактни ликовни ноти изведени со автономен сензибилитет, за оној фин линеаризам иманентен на внатрешниот психо-цртеж.

И во однос на колористичката концепција Калчевски применува доследна ликовна строгост. За разлика од неговата претходна фаза, сегашните слики посочуваат, од една страна, на монохромноста, а од друга страна, на помалку и погледните нагласениот ахроматизам (*Слика 119/81, Слика 99/80, Слика 87/80, Слика 77/80 итн.*). Бојата (или „бојата“) се темели врз принципот на контрастот но, не во рамките на едно платно, туку во однос на целосниот впечаток на делата од оваа фаза. Таквиот аскетски потход има за цел да го нагласи или да го негира постоењето на црното, односно на белото и преку обоените слики да го докаже присуството на колоритот. Всушност, се соочуваме и со визуелната илузија за контрастот на квалитетот на бојата (ист формат, поради заситеноста со белото или со црното, сугерира различна димензија). Аналогно на пластичниот слој, во процесот на анализата на сликарската паста ги откриваме макотрпите на минуциозно искликаните површини, Ерзчија база настанала крајната, визуелно најјасно читливата колористичка архитектоника на сликата. Тоа овозможува да се доживеа суптилните нијанси во односите на темната боја (графитни, асфалтни, земјени), односно на светлата (слезови, сиви, бежови). Како компензација на неприкажувачкиот аспект на сликата се наметнува елоквентниот јазик на бојата во монохромните дела: белото се јавува како мисионер на планетарниот бескрај; брановите на кафеавите — траење во времето и просторот; црните нијанси — асоциации на неизвесноста што демне од празнината; синилото-супституција на духовниот спокој; црвеното-израз на темпераментните пулсации на поднебјето; виолетовото-одблесок на меланхоличните разположби; зеленото-синоним на вечното раѓање.

Во сликањето на оваа негова нова предметна неегзистентност, Калчевски почесто го следи концептот на тргнувањето од објективното, што потоа се трансформира во помалку или повеќе чиста пластична визија. Тоа е меѓудругото неминовна репрекусија и од потсвесно или посредно сугерираните техничко-технолошки откритија (делење на јадрото, скенерски или лазерски проекции, микроскопски или телескопски визури и сл.). Калчевски ги создава ликовните претстави низ долготрајни набљудувања на светот. Тие визуелни импресии се впиваат длабоко во свеста за да се обелоденат потоа само оние траги од опсервираната стварност кои се исклучително квинтесенција на темелната творечка преобразба. Степенот на таа трансформација затоа и не наведува да размислуваме пред неговите слики и за чисто пластични сензации (за односите на светло-темното, празно-полното, бојата и нејзината негација, материјата, структурата...). Всушност тие го содржат она проширене око на вистината и тајната што го движи неговиот ликовен свет.

Но неговата „естетика на молчењето“, иако ги емитува фините треперења на невидливите состојби (тишина, спокој, лиризам, нежност, чистота, динамика, енергија, контемплација...), таа не не ослободува до крај од необврзните асоциации на оптичката стварност. На ликовниот еcran може да се проектираат и претстави подложни на пофлексибилни толкувања. Тие, на пример, можат да се интерпретираат како: графизми што ги нацртал ветерот во житното поле или на морската шир, на брегот или во оганот; траги од длетото на атмосферските процеси; иконографија на сообраќајната мрежа; картографија на урбанизираните целини; микро-структурни со крупен растер или тотал во кој детаљот се фиксира со стоп кадар; макро-визури на проширениот пејзаж; расцветување на површината (небеска, морска, песочна...) под влијание на сончевите зраци... Меѓутоа, ваквите произволни размислувања и интерпретации, што гледачот по правило ги бара, можат да го банализираат или да го сведат на една димензија овој рафиниран простор во кој е кристализирана пред сè авторовата емотивна рецепција на светот. Според тоа, овие слики не го следат вкусот на оние кои негуваат сентиментален однос кон значењето, означеното и предметното во уметничкото дело. Напротив, тие бараат еден мошне напрегнат визуелен и мисловен тонус, бараат извесна ликовна култура, дури и одредена доза на физичка дистанца од платното (едно, интимно-тактилно видување за да се почувствуваат сите финеси на филигранската обработка на фактурата, другпат-пооддалечена визија за да се сфати космичката димензија на соопштувањето).

Посебно внимание заслужува специфичниот кинетизам во сликата. Тој се изразува како непосредно редење на дијагонални, хоризонтални или вертикални ритмови на сликаните слоеви. Се има впечаток како да дејствуваат некои невидливи електромагнетски бранови и струи на енергија, според чии физички законитости структурите во релјефот се организираат во центрифугални или центрипетални позиции. Упатуваат и на едно *perpetuum mobile* на

материјата во универзумот, прикажано ненаметливо, со цел повеќе да ги успокои, отколку да ги иритира концетрацијата, вниманието, гледањето. Сите тие движења ја создаваат формата на просторот, а не на нештата во просторот.

Овој дел од творештвото на Калчевски го иницира и прашањето за соодносот меѓу емотивното и рационалното. Факт е дека сликарот сака да го посматра светот низ објективот на лирското спокојство, како што е факт дека таа поетика на снимањето не е докрај препуштена на „самоволијата“ на емоциите, што ќе рече дека, дефинитивниот став се кристиализира преку усогласувањето на „непосредната интуиција“ со „интелектуалната астракција“. Тоа станува појасно ако се земе како парадигма сликарството на Кандински што стреми кон музиката и она на Мондријан што влече кон геометризмот. Треба ли да се сомневаме во сознанието дека неговата ликовна мисла не е препуштена исклучиво на случајот, на спонтаноста, ниту пак е слепо потчинета на разумот, кога сепак знаеме дека тој е во рацете на оние отсекогаш загадочни и недопирливи сили кои го анимираат механизмот на творечките импулси на уметникот?

*

Сликите на Ристо Калчевски од периодот 1975 — 1982 год. спонтано нè наведуваат на една поопстојна анализа на неговиот пристап кон оваа „друга уметност“, непредметната, на која тој ѝ жртвува еден цел творечки живот, долг повеќе од две децении. Како што видовме, а во тоа нема сомневање, тој му припаѓа на енформелот во смисла на поширока ликовна ориентација. Но да се потсетиме на основните аргументи што му го овозможија пристапот во овие сфери: укинувањето на формата и фигурата, глорификацијата на материјалната и физичката тактилност, семантичниот слој на сликарската маса и третирањето на енформелот како аналитичка сликарска струја, којшто е антитеза на интермедијалноста во новата уметничка пракса. Но списокот на аргументите со кои Калчевски се става во контрапозиција vis a vis енформелот е далеку посложен и подолг. На тој начин, од една страна, тој го проширува самиот поим на оваа насока, а од друга страна, дава личен придонес во општите настојувања на движењето. Но да видиме кои елементи ја вршат таа дистинкција. Неговиот пробив во енформелот не е мотивиран од историско-филозофските, социо-политичките, економските и културните превривања во светот од времето на егзистенцијализмот и феноменологијата (Ками, Сартр, Бекет), кога разочараната единка, се повикува на апсурдот, ќорсокакот, траумите од војната. Тој се базира врз чисто сликарски провокации: на визуелните во поширока и на ликовните во потесна смисла. Значи, неговиот ликовен алиби треба да се бара во, уметничките постори, а не надвор од нив. На вакви постулати впрочем, се градеше, не само естетиката на овој сликар, туку и на југословенскиот енформел воопшто. Затоа, Калчевски, уште на почетокот, го отфрлува како творечки кредо или старт карактеристичниот критички период и став кон реалноста, уметноста и животот. Неговата визија не се согласува ниту со деструктивно-нихилистичкиот тоналитет на базичната филозофија на „другата уметност“, ниту пак е „загадена“ од рефлексите на познатиот шлагер за „смртта на уметноста“. Иако енформелот главно е граден врз општата негација на утврдените категории во ликовното (антиестетика, антиформа, антиколорит, нематерија и сл.), авторот не го следи некритички тој уништувачки стремеж во сликарството, таа негативна патина на физичката и духовната расположба. Напротив, гради една конструктивна претстава, применува нова терапија врз сликарската маса, која има за цел да го ревитализира, подржувано од другите, распаѓањето на материјата, на сликата, на уметноста. Од клетките што преживеале во општите трансформации на преминувањето на материјата од еден во друг вид, тој ја моделира ликовната филозофија на својата слика, поставувајќи се во обратна позиција од интенциите во енформелот. Калчевски му прифаѓа на сликањето со естетска религиозност и респект, премногу верува во сликарството за да може интенционално да го уништува. Сликар кој ги почитува класичните достоинства на уметноста не може врз клиничката смрт на сликата да ги поставува темелите на една нова естетика. Затоа од светот што се распаѓа во рацете на енформелистите, тој ги извлекува (со хируршка прецизност) спасоносните витални клетки, за да му послужат како никулец во создавањето на новиот живот во сликата: низ оптимистичкиот објектив го преобразува тој „horror“ на распаѓањето. Аморфните содржини ги снима од добро одбрани агли на посматрање, за да ги претстави во најпривлечната, соодветна светлина. Тоа е тоа негово обожување на естетското како животен и уметнички став. Погледнато од овој агол, сликите на Калчевски им прифаќаат повеќе на уметниците од француското семејство на лирската астракција: Базен, Сенжје, Зао Ву Ки, Бисијер, Манесје, Л'Моал, отколку на италијанско-шпанската школа: Бури, Сора, Тапијес и др. Сето спомнато досега го објаснува кантовскиот

пристап во тонските треперења на пиктуралноста во неговиот енформел, од една страна, и суптилните модул на релјефните структури на материјата, од друга страна. Автоцензурираниот начин на сликање наместо „валк на белата површина на платното“ претпочита одмереност на гестот (потегот), на количината на сликарската п на длабочината на резот во масата на пастата, на соодносот и вредноста на бојата. Но тоа не е некое математичко-рационално дреболичење, туку дозирање диктирано од емоционалната рефлексија или од степенот на ликовната интуиција (геометрија на лиризмот или лирска интелектуалност). А тој степен, треба да се признае, е на високо уметничко рамниште.

Кога кон сите овие отстапувања од шаблонот на типските особености на спомнатата ликовна ориентација, се додаде и асоцијативната димензија на оваквотворештво, авторот ќе се судри и со тврдењето на теоретичарот Карло Цулио Арган, кој вели дека „енформелот е независен од секаква интенционалност, како и од секоја рефлексија а posteriori; делото на енформелот е апсолутно отуѓување“ (Carlo Giulio Argan, *Materia, tecnica e storia nell'informale*, во книгата *Salvezza e caduta nell'arte moderna*, I Saggiatore, Милано, 1964). Сликарството на Калчевски секако не е „апсолутно отуѓување“, како што не е ни гласник на апокалипсата или ангел на спасот. Тоа е едно усогласување на крајностите во црно-белите гледишта, воспоставување хармонија меѓу утврдените ликовни навики и правила и слободното лебдење на мислата во широчината на креативната интуиција. Тука е содржана срцевината на неговиот индивидуален ликовен подарок во општиот фонд на таа, некогаш „друга“, а сега веќе историски имплицирана уметност.

Соња Абациева Димитрова

RÉSUMÉ

Risto Kalčevski entre dans la peinture macédonienne dans la période où la génération moyenne des peintres macédoniens contemporains s'est déjà affirmée, tandis que les jeunes peintres se formaient encore dans les Académies de la Yougoslavie. A la fin des années cinquante et au début des années soixante, Kalčevski entre en scène comme messager des nouvelles orientations des arts plastiques, avec le groupe Mugri en 1960 et 1961. Parmi les premiers il a abandonné la peinture figurative et à travers les phases les plus différentes de la peinture non figurative (informel, abstraction lyrique et géométrique etc), l'activité créatrice de Kalčevski reste dans notre conscience par son conséquence stylistique et par le degré élevé de l'achevement coloristique de ses œuvres jusqu'à nos jours.

En cet instant, l'artiste se distingue par la modification encore plus radicale de sa syntaxe plastique déjà connue. Ce sont des transformations des observations visuelles et des impressions dans l'expérience émotive du monde. La sensibilité de sa structure phénoménologique réelle nous invite à le recevoir comme le peintre de l'abstraction lyrique typifiée, c'est-à-dire l'approche plastique qui souligne le trait, la matière picturale, ainsi que la lumière et l'obscurité, comme éléments primaires et fondamentaux de la peinture. Cependant, dans cet médium traditionnel, le peintre introduit les particularités et les caractéristiques qui coordonnent dans sa peinture les composantes émotionnelles et intellectuelles. Tout cela se manifeste dans la discipline sévère du peintre, dans l'ordre qui prédomine dans la spontanéité apparente des traits de pinceau dans la composition et le sentiment poétique de l'espace.

La conception tout à fait plastique de sa peinture indique la tendance à la „pureté de la vision“ ou à la perception qui exige l'analyse des couches formellement plastiques.

La structure entièrement saturée de ses peintures, construite sur le contraste de l'application des couleurs unie et en relief (convexe et concave), aux premières impressions synthétiques, fait penser à l'expansion originelle de la matière et, à la seconde impression-analytique, elle découvre le tissage extrêmement contrôlé des couches de la facture. Par ce procédé, l'auteur s'éloigne résolument de l'expression spontanée, expressionniste, caractéristique pour la peinture figurative et il renonce même aux moindres possibilités de l'implication matérielle directe. Les variations des applications minces et épaisse, claires et foncées, créent des vibrations perceptibles sur la texture fragile, presque vulnérable de la toile, de sorte que celle-ci transforme sa structure visuelle (en fonction de la côté d'observation, de la distance et de l'éclairage) en une nouvelle organisation mobile qui communique son existence aussi à l'entourage de la peinture.

De la même manière, les secrets de la motivation du dessin se fondent sur la construction délicate du trait. Le rythme des traits créé à travers les binômes: trait interrompu-ininterrompu et convulsif-defendu, forme dans la matière des graphismes, dans les méandres et les arabesques desquels se reflètent nos réminiscences de la calligraphie japonaise. Le caractère de traits organisé de ces signes ou traces parle avec la faculté d'abstraction des notes plastiques, exécutées délicatement, et des fines nervures des traits, immanentes au dessin psychologique intérieur.

Dans la conception du coloris aussi, Kalčevski applique une sévérité (une organisation) plastique conséquente. A la différence de sa phase précédente, les peintures actuelles indiquent, d'un côté, une approche monochrome et, de l'autre, un achromatisme plus ou moins souligné. La couleur ou la „couleur“ repose sur le principe du contraste, non seulement à la vue d'une seule toile, mais en liaison avec l'impression complète des peintures exposées. Un tel procédé a pour but de souligner ou de nier l'existence de la couleur blanche ou noire et à l'aide des peintures en couleur exposées, il prouve la présence du coloris. Ici on rencontre l'illusion visuelle des contrastes de la qualité de la couleur (le même format, à cause de la saturation des couleurs blanche et noire, suggère des dimensions

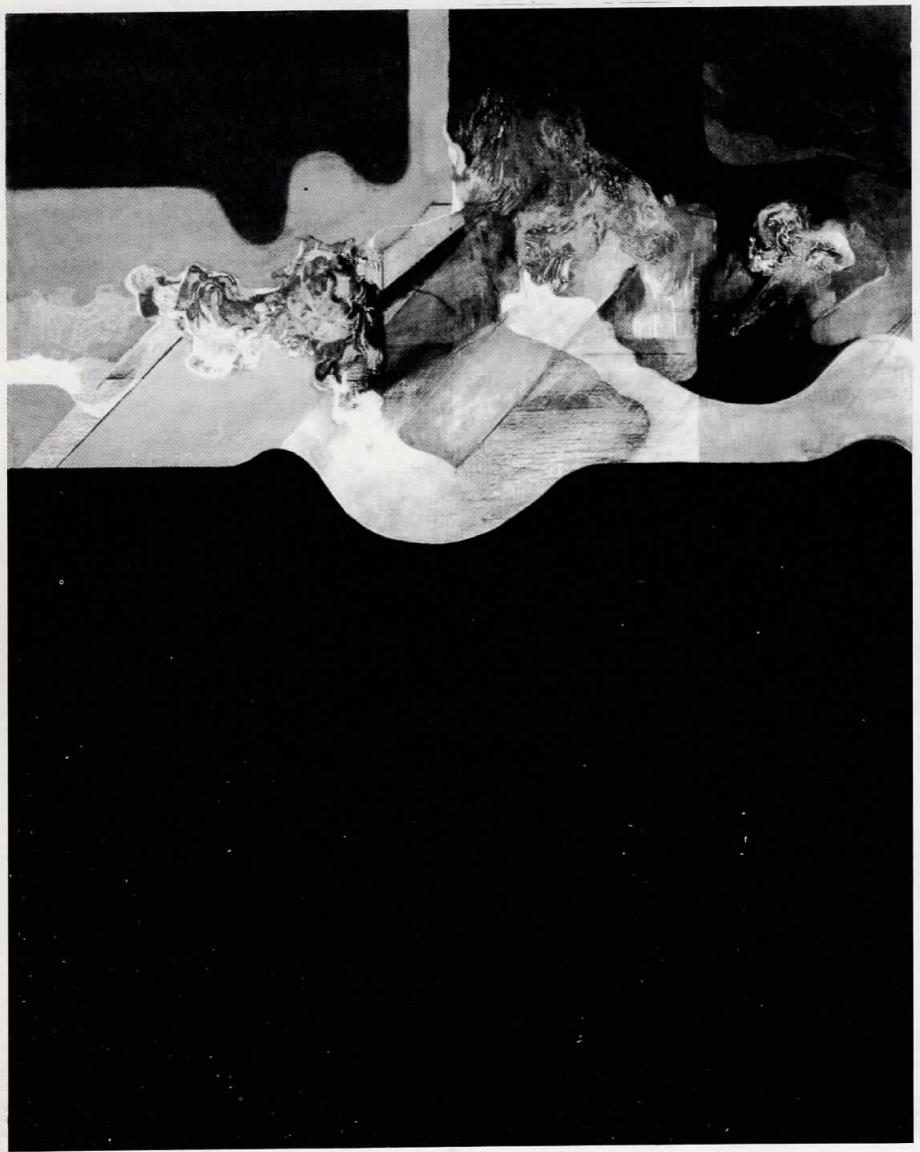
différentes). D'une manière analogue à la couche plastique, dans la processus de l'analyse des couleurs picturales nous decouvrions le caractère pénible d'élaboration des surfaces minutieusement peintes, qui sont le fondement d'où émane l'architectonique coloristique de la peinture, visuellement le plus clairement lisible. Cela permet la perception de nuances subtiles par rapport à la „couleur“ foncée (de graphite, d'asphalte, de terre) ou claire (guimauve, grise, beige). Bien que l'harmonie affinée de l'orchestration des couleurs fût depuis les débuts mêmes la qualité de base de cette peinture, cette fois elle est menée jusqu'à la catharsis plastique, jusqu'à la „pureté plastique“ qui, à l'aide d'une telle accumulation des couches et des nuances chromatiques, peut souligner le caractère transparent et fragile de la structure, et cela est la dignité plastiquement esthétique la plus susceptible de cette peinture. Avec cette approche s'affirme entièrement le secret de la lumière, cet éclairage interne de la toile qui est la force de prise de conscience de base de l'acte d'art plastique.

L'analyse des éléments plastiques et la connaissance de leur caractère dominant dans ces paysages sensibles ne nous libèrent pas entièrement des associations de la réalité vue. Dans la peinture de la non-existence figurative, Kalčevski ne commence pas a priori par la conception plastique, mais par la conception objective qui plus tard, comme le dit M.B. Protic, „s'abolit entièrement et se fond dans le rapport pur de la couleur et de la forme“. Bien que cette „esthétique du silence“ émette les impulsions subtiles d'états invisibles (silence, paix, lyrisme, délicatesse, dynamisme, énergie, contemplation, etc.), il est possible de projeter les représentations sur un écran plastique avec une interprétation plus flexible et plus libre.

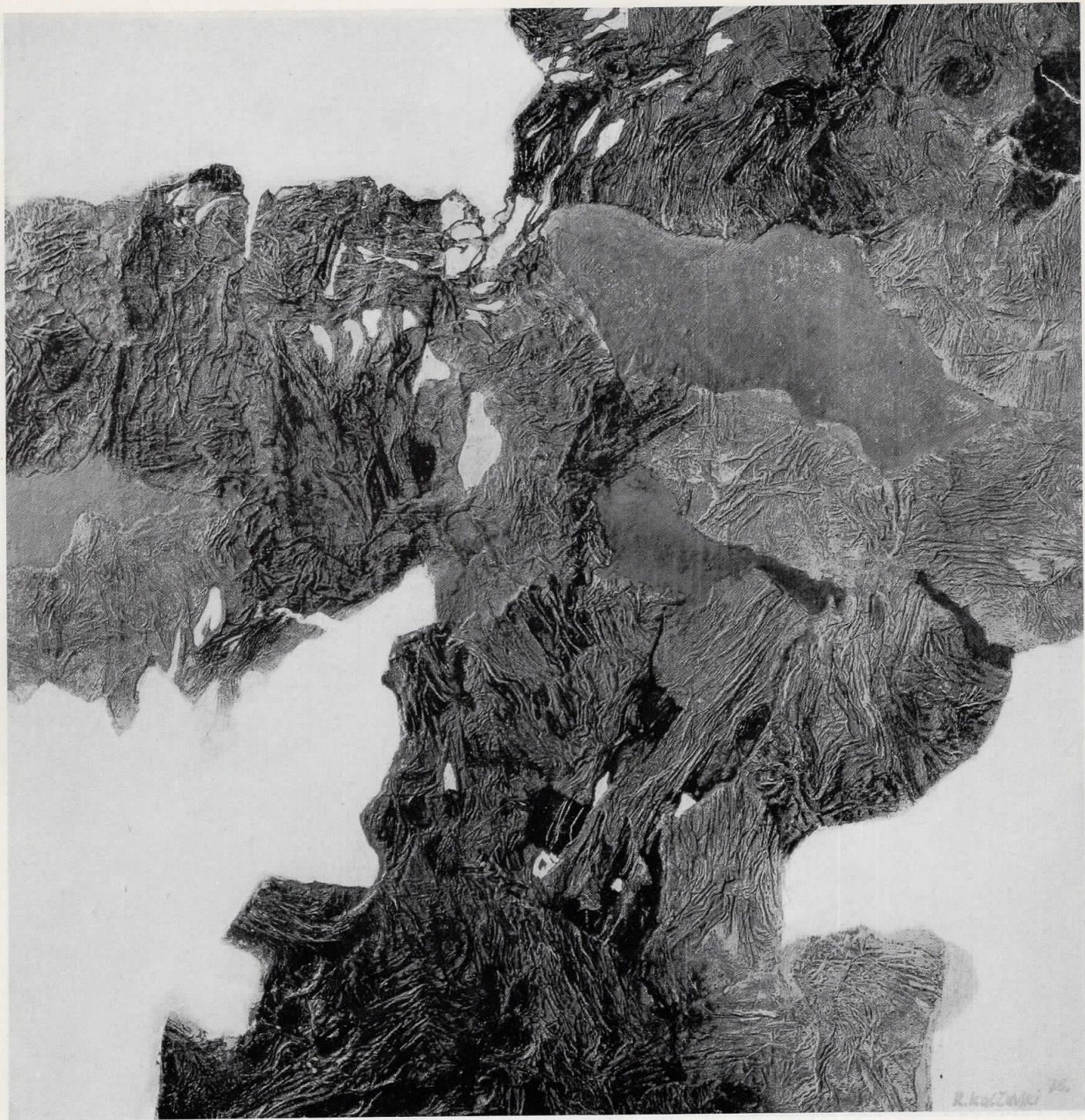
On peut par exemple les expliquer en tant que graphismes, tracés par le vent dans le champ de blé ou l'étendue de la mer, ou en tant que traces des influences atmosphériques, iconographie du réseau de la circulation, cartographie des continents urbanisés, de la micro-ou macro-structure du paysage, ou en tant qu'épanissement des surfaces (céleste, marine, terrestre) sous l'influence des rayons du soleil. Mais ces simples réflexions et explications nous mènent à la banalisation ou à une seule dimension de cet espace purifié, dans lequel se cristallise la réception émotive du monde, éprouvée par l'auteur.

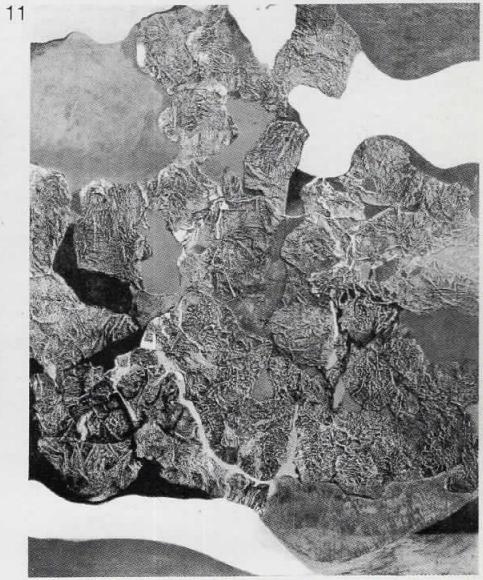
Sonja Abadžieva Dimitrova

РЕПРОДУКЦИИ
REPRODUCTIONS

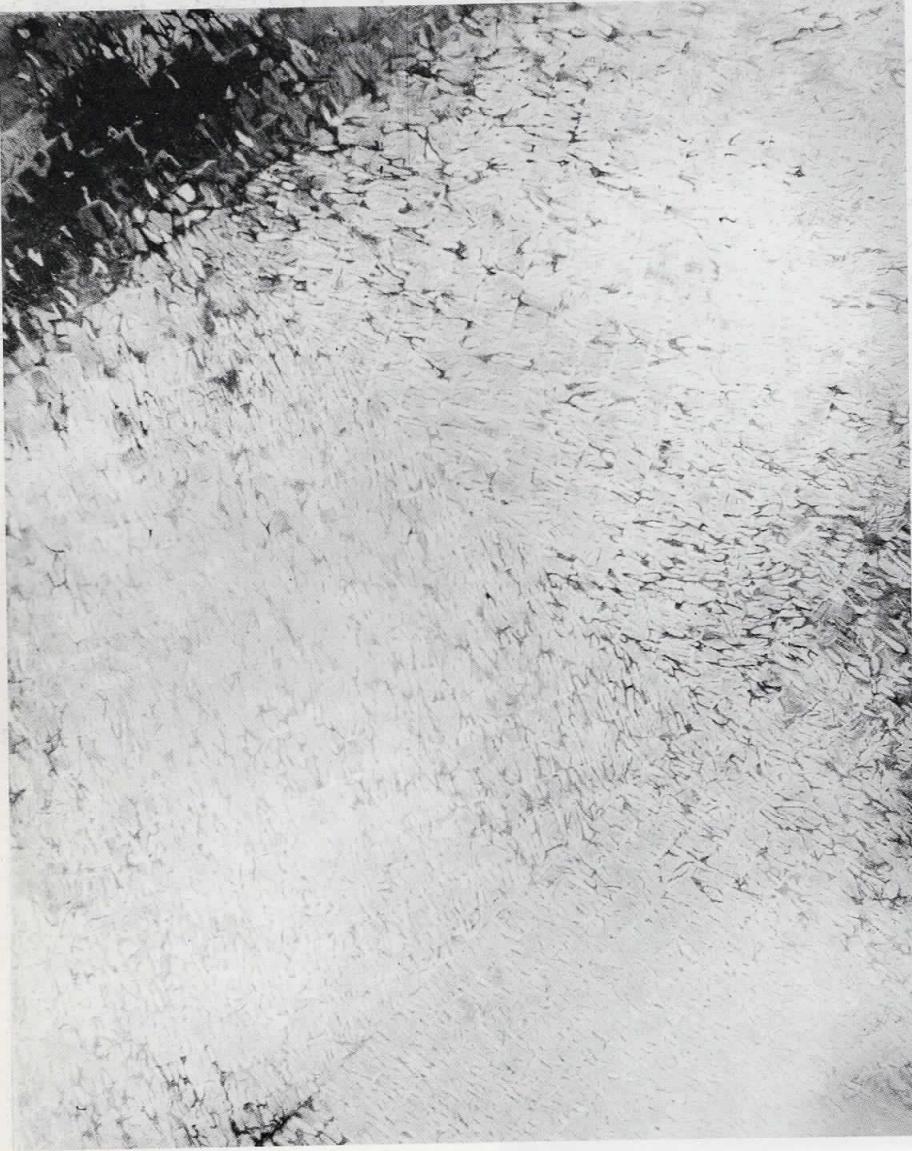

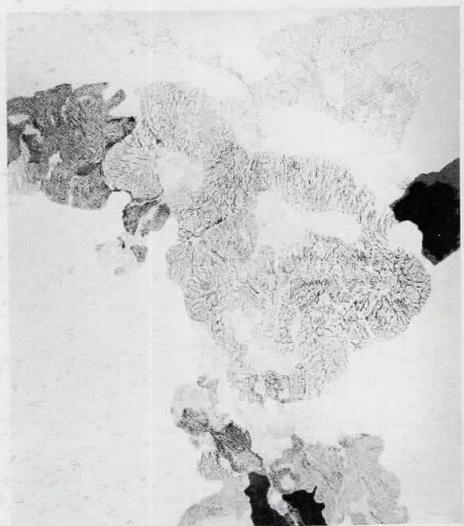

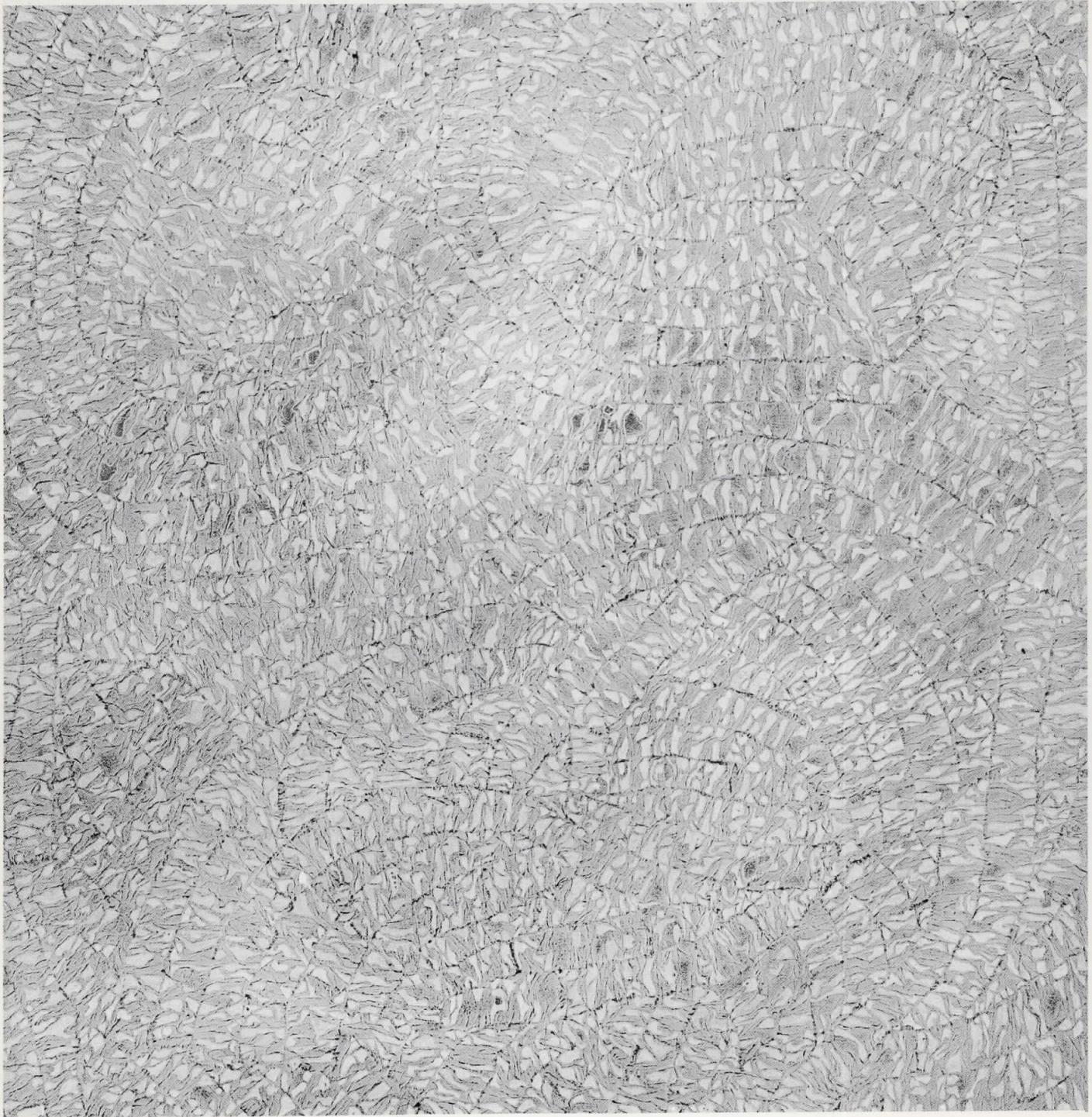
19

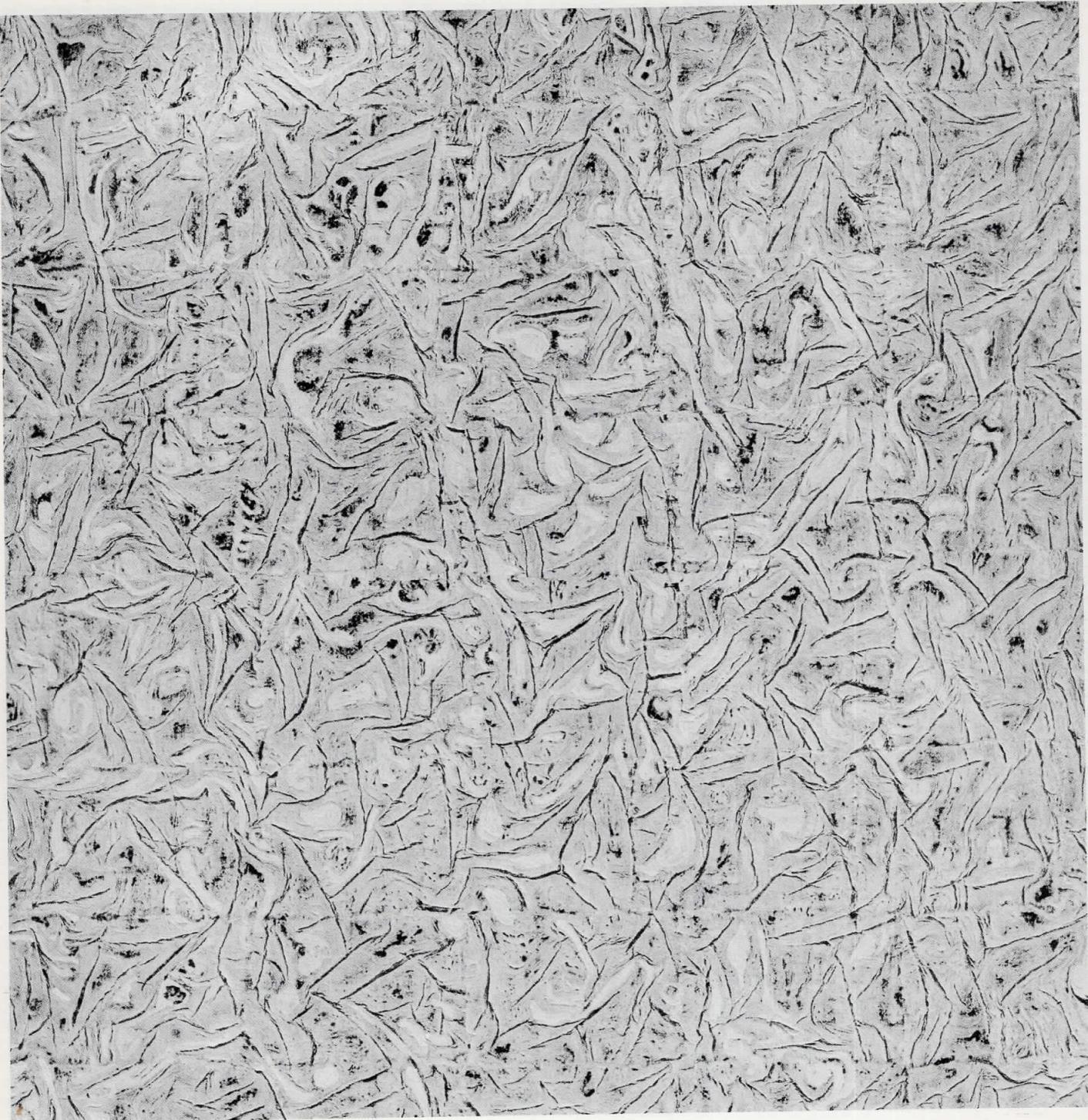
10

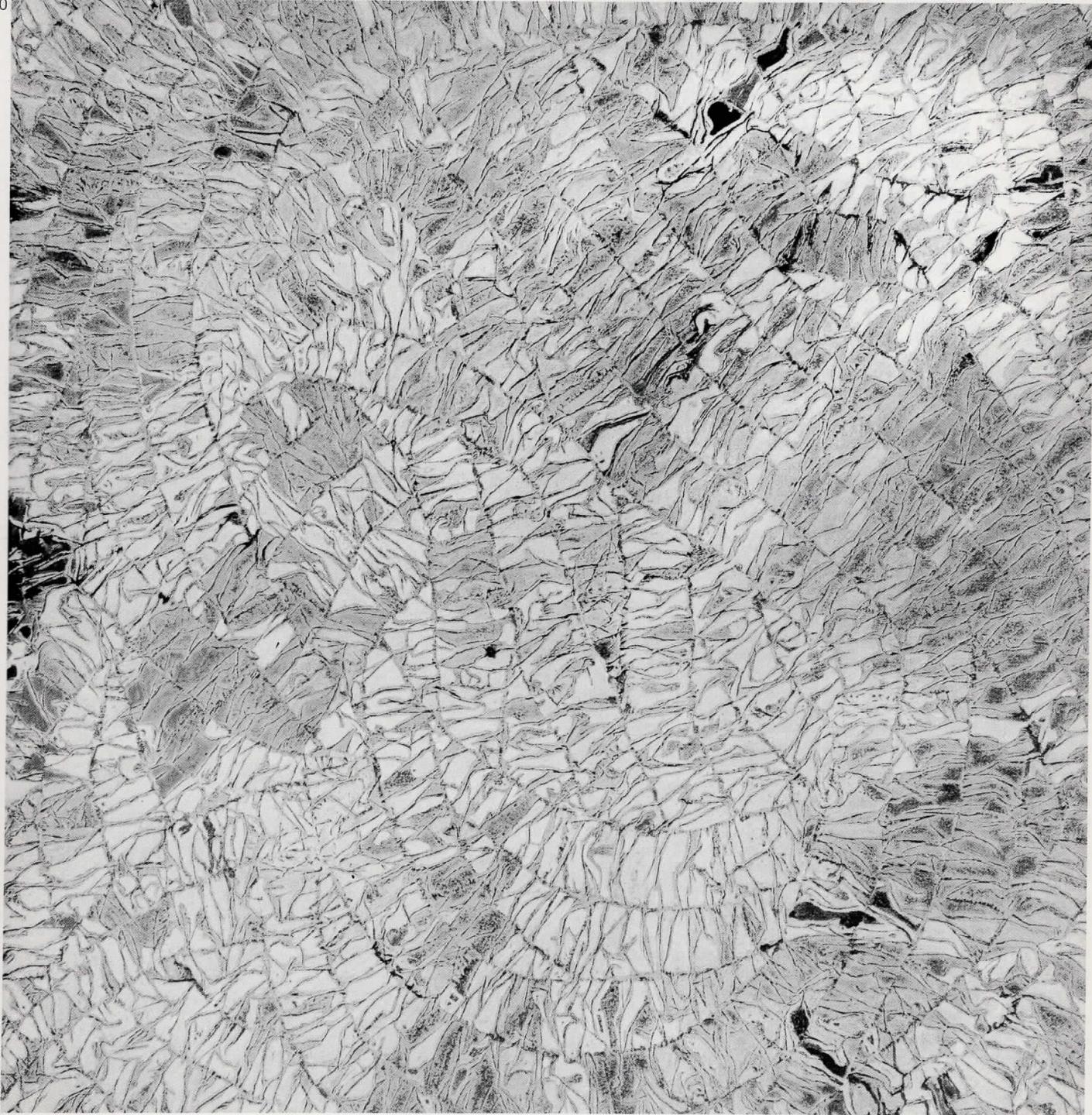

2

КАТАЛОГ

CATALOGUE

1. слика 2—75, масло на платно, 81 × 65, 1975*
2. слика 4—75, масло на платно, 146 × 114, 1975
3. слика 6—76, масло на платно, 81 × 65, 1976
4. слика 9—76, масло на платно, 49 × 45, 1976
5. слика 14—76, масло на платно, 35 × 32, 1976
6. слика 15—76, масло на платно, 110 × 86, 1976
7. слика 16—76, масло на платно, 110 × 76, 1976
8. слика 17—76, масло на платно, 130 × 97, 1976
9. слика 20—76, масло на платно, 100 × 81, 1976
10. слика 21—77, масло на платно, 130 × 114, 1977
11. слика 22—77, масло на платно, 81 × 65, 1977
12. слика 29—77, масло на платно, 86 × 65, 1977
13. слика 32—77, масло на платно, 130 × 114, 1977
14. слика 26—77, масло на платно, 35 × 32, 1977
15. слика 40—78, масло на платно, 40 × 37, 1978
16. слика 41—78, масло на платно, 45 × 40, 1978
17. слика 45—78, масло на платно, 130 × 114, 1978
18. слика 46—78, масло на платно, 32 × 35, 1978
19. слика 49—78, масло на платно, 162 × 130, 1978
20. слика 50—78, масло на платно, 130 × 97, 1978
21. слика 52—78, масло на платно, 32 × 23, 1978
22. слика 53—78, масло на платно, 40 × 37, 1978
23. слика 76—79, масло на платно, 54 × 61, 1979
24. слика 82—79, масло на платно, 64 × 55, 1979
25. слика 83—79, масло на платно, 40 × 37, 1979
26. слика 84—79, масло на платно, 41 × 37, 1979
27. слика 86—79, масло на платно, 130 × 114, 1979
28. слика 87—79, масло на платно, 130 × 114, 1979
29. слика 88—80, масло на платно, 70 × 61, 1980
30. слика 89—80, масло на платно, 89 × 81, 1980
31. слика 90—80, масло на платно, 100 × 81, 1980
32. слика 95—80, масло на платно, 61 × 54, 1980
33. слика 99—80, масло на платно, 100 × 81, 1980
34. слика 103—80, масло на платно, 36 × 32, 1980
35. слика 104—80, масло на платно, 130 × 114, 1980
36. слика 105—80, масло на платно, 162 × 130, 1980
37. слика 2—81, масло на платно, 40 × 35, 1981
38. слика 3—81, масло на платно, 40 × 35, 1981
39. слика 7—81, масло на платно, 27 × 25, 1981
40. слика 10—81, масло на платно, 45 × 40, 1981
41. слика 11—81, масло на платно, 40 × 35, 1981
42. слика 12—81, масло на платно, 160 × 130, 1981
43. слика 13—81, масло на платно, 195 × 130, 1981
44. слика 14—81, масло на платно, 195 × 130, 1981
45. слика 19—81, масло на платно, 35 × 32, 1981
46. слика 21—82, масло на платно, 195 × 195, 1982
47. слика 22—82, масло на платно, 195 × 195, 1982
48. слика 25—82, масло на платно, 35 × 32, 1982
49. слика 28—82, масло на платно, 40 × 35, 1982
50. слика 31—82, масло на платно, 31 × 26, 1982
51. слика 32—82, масло на платно, 36 × 32, 1982
52. слика 34—82, масло на платно, 27 × 24, 1982
53. слика 36—82, масло на платно, 32 × 28, 1982
54. слика 39—82, масло на платно, 40 × 35, 1982
55. слика 40—82, масло на платно, 40 × 35, 1982
56. слика 43—83, масло на платно, 110 × 97, 1983
57. слика 44—83, масло на платно, 110 × 97, 1983
58. слика 46—83, масло на платно, 160 × 130, 1983

* toutes les oeuvres sont executées en technique: huile sur toile

Роден 29.IV 1933 во Прилеп. Училиште за применета уметност завршил во Скопје 1953 година. Дипломирал на Академијата за ликовни уметности во Љубљана 1957, во класата на Максим Седеј. Член на ДЛУМ од 1958 и на групата „Мугри“ од 1960 година. Живее и работи во Скопје како ликовен педагог.
Адреса: ул. Пржино бр. 20, 91000 Скопје; тел. 221 — 799

Самостојни изложби

- 1961 Скопје, Работнички дом, (со Драгутин Аврамовски — Гуте), 17 — 27. IV;
- 1965 Скопје, Работнички дом (со Томо Шијак), „Човекот некогаш број“ IV;
- 1968 Скопје, Изложбен салон на Музејот на современата уметност — ул. Ѓуро Салај 34, 13.XI — 2. XII;
- 1978 Париз, Galerie Camille Renault (со Богольуб Ивковиќ), 7 — 30.XI;
- 1981 Љубљана, Mala galerija, 10.XI — 13.XII;
- 1982 Крањ, Mała galerija v mestni Hiši, 5 — 28.III;

Групни изложби

- 1958 Прилеп, Изложба на слики и скулптури на уметници родени во Прилеп, Народен музеј, 1 — 20.V;
Скопје, XIII изложба на ДЛУМ, Уметнички павилјон, 29.XI — XII;
- 1959 Скопје, XIV изложба на ДЛУМ,
Уметнички павилјон; 29. XI — 29. XII;
- 1960 Скопје, I изложба на „Мугри“, Уметнички павилјон, 10 — 20.IV;
Скопје, IV пролетна изложба на ДЛУМ, Уметнички павилјон, V;
Охрид, Изложба на Друштвото на ликовните уметници на Македонија, Дом на културата, 4 — 20.VII;
Битола, Изложба на Друштвото на ликовните уметници на Македонија, Уметничка галерија „Моша Пијаде“, 2 — 15.VII;
Нови Сад, Современа македонска уметност, Градска изложбена галерија, XI;
- Прилеп, Изложба на Друштвото на ликовните уметници на Македонија;
- 1961 Београд, Изложба на групата „Мугри“, Уметнички павилјон, 1 — 10.III;
Скопје, II изложба на групата „Мугри“, Уметнички павилјон, 26.III — 6.IV;
Прилеп, Изложба на ДЛУМ посветена на 20годишнината од Народната револуција, Дом на ЈНА, 10 — 20.X;
- 1962 Риека, II биенале на младите, Moderna galerija, 3.VI — 1.IX;

- Ниш, Современа македонска ликовна уметност — ДЛУМ, Павиљон на Тврђави, 25.X — XI;
Скопје, XVII изложба на ДЛУМ, Уметнички павилјон, 13.XI — 1.XII;
- Битола, Современа македонска уметност — ДЛУМ;
1963 Суботица, Изложба на скопските ликовни уметници, 9 — 20. X;
Струмица, Изложба на ДЛУМ, Работнички универзитет, 11.X;
- Београд; Хаци Бошков, Белогаски, Калчевски и Личеноски, Галерија културног центра;
- 1964 Брадфорд, Изложба на скопските уметници-сликарство, скулптура, графика, Museum and Art Gallery, 19.II — 4.III, (Skopje artist exhibition-paintings, sculptures, graphic arts);
Лондон, Изложба на скопските уметници-сликарство, скулптура, графика, Tourist centre of Yugoslavia, 10.III, (Skopje artists exhibition-paintings, sculptures, graphic arts);
Даблин, Изложба на скопските уметници-сликарство, скулптура, графика, IV (Skopje artist exhibition-paintings, sculptures, graphic arts);
Словењ Градец, Македонски ликовни уметници, Umetnostni paviljon 9. V;
Скопје, Пролетна изложба на ДЛУМ, Уметничка галерија, V;
- Охрид, Современа југословенска уметност I, Народен музеј, 6. VIII;
- Скопје, Есенска изложба на ДЛУМ, Уметничка галерија, 29.XI — 15.XII;
- Штип, Современа македонска уметност, Народен музеј — Безистен;
- 1965 Охрид, 10 современи македонски уметници, Уметничка галерија — Охридски летен салон, 3 — 17.VII;
Скопје, ДЛУМ — современа македонска уметност, Собрание на CPM, 26.VII;
Рим, Уметноста во Македонија денес, Penelope galeria d'arte 26.XI (Arte in Macedonia oggi);
- 1966 Торино, Современа македонска уметност, Ranea galleria d'arte Botero 7. I — II (Arte Macedone contemporanea);
Нирнберг, 6 југословенски уметници — сликарство и скулптура од Македонија, Fränkische Galerie, 8. IV — 8. V (6 jugoslavische Künstler — Malerei und Plastik aus Mazedonien);
Штутгарт, 6 југословенски уметници — сликарство и скулптура од Македонија, Stuttgarter Rathaus, 24. V — 24. VI (6 jugoslavische Künstler — Malerei und Plastik aus Mazedonien);
Скопје, Подарени дела 26 јули 1965 — 26 јули 1966, Собрание на CPM, 26. VII — 15. VIII;

- Берлин, 6 југословенски уметници — сликарство и скулптура од Македонија (6 jugoslawische Künstler — Malerei und Plastik aus Mazedonien);
- 1966/67 Штип, Современо југословенско сликарство, Уметничка галерија Безистен, 8. XI — 1.I;
- 1967 Куманово, Југословенски и странски уметници од колекцијата на МСУ, Уметничка галерија, 16.VI — 12.VII; Београд, III триенале на југословенската ликовна уметност, Београдски сајам, 6.VII — 15.IX; Скопје, XXII изложба на ДЛУМ, Уметничка галерија, 29.XI — 24.XII; Скопје, Аспекти на цртежот во Македонија, Изложбен салон на МСУ-ул. „Ѓуро Салај“ 34, VI — 20.XII;
- 1968 Скопје, XXIII изложба на ДЛУМ, Уметничка галерија, 29.XI — 12.XII;
- 1969 Београд, Современа македонска уметност-сликарство, скулптура, објекти, Музеј савремене уметности, 7.II — 16.III; Сараево, Современа македонска уметност-сликарство, скулптура, објекти, Umetnička galerija, 10.VI — 28.VIII; Београд, Сликарство и графика на младите југословенски уметници, Галерија Дома омладине, 8 — 18.IX; Загреб, Современа македонска уметност-сликарство, скулптура, објекти, Moderna galerija, 25.IX — 25.X; Истанбул, Современо македонско сликарство, Resim ve heykel Müzesi, 5 — 20.XI (Makedonyali sanatçılar); Анкара, Современо македонско сликарство, Државна уметничка галерија, 3 — 16.XII (Makedonyali sanatçılar);
- 1970 Тунис (Тунис), Сликарство и графика на младите југословенски уметници, Ibn Khaldoun, 15 — 25.I (Peinture et Gravure des Jeunes Artistes Yougoslaves); Ним (Франција), 10 македонски сликари, Musée des Baux Arts 4.II — 1.III (10 Peintres Macédoniens); Рабат (Мароко), Сликарство и графика на младите југословенски уметници, Bab Rouah, 16 — 26.IV (Peinture et Gravure des Jeunes Artistes Yougoslaves) Казабланка (Мароко), Сликарство и графика на младите југословенски уметници, 15 — 25.V (Peinture et Gravure des Jeunes Artistes Yougoslaves); Шел (Франција), 10 македонски сликари, Centre culturel de la ville Chelles, 30.V — 28.VI (10 Peintres Macédoniens); Београд, IV београдско триенале на југословенската ликовна уметност, Музеј савремене уметности, 3.VII — 15.IX; Аранѓеловац, „Мермер и звуци“, Галерија 6x6, IX; Малин (Белгија), Сликарство и графика на младите југословенски уметници, Centre culturel Anton Spinoi, 15 — 20.IX (Peinture et Gravure des Jeunes Artistes Yougoslaves), Скопје, XXV јубилејна изложба на ДЛУМ. Уметничка галерија, 26.XI — 15.XII;
- Алжир (Алжир), Сликарство и графика на младите југословенски уметници, XII (Peinture et Gravure des Jenunes Artistes Yugoslaves);
- 1971 Париз, Уметноста на почвата на Југославија од праисторијата до денес, Grand Palais, 2.III — 17.V (L'art yugoslave de la préhistoire à nos jours); Сараево, Уметноста на почвата на Југославија од праисторијата до денес, Skenderija, VIII — IX — X; Скопје, Дела на македонски уметници од колекцијата на МСУ — Скопје, Музеј на современата уметност 16.VI — 5.VIII;
- 1972 Брно, Современа југословенска уметност, Moravska galerie II — III; Прага, Современа југословенска уметност, Narodni galerie IV — V;
- 1973 Будимпешта, Современо југословенско сликарство — 100 дела од Музејот на современата уметност Београд, Mücsarnok, 15.VI — 8.VII (Kortars Jugoszlav Festeszet); Скопје, изложба на ДЛУПУМ '73, Хотел Континентал, 28 — 30.V; Куманово, Современа македонска уметност, Уметничка галерија, 17.VII;
- 1974 Хекст (СР Германија), Југословенска современа уметност, Jahrhunderthalle, 8 — 28.I (Jugoslawische Kunst der Gegenwart — Gemälde und Plastiken); Леверкузен (СР Германија), Југословенска современа уметност, Erholungshaus Bayer, 31.I — 20.II (Jugoslawische Kunst der Gegenwart — Gemälde und Plastiken); Скопје, Жената како инспирација на уметникот, Изложбен салон на Домот на JHA, 14 — 27.XII;
- 1974/75 Зрењанин, Пејзажот во современата уметност на Југославија — Пејзаж 1974, Народни музеј, 24.XII — 5.I;
- 1975 Мексико Сити, Современа југословенска уметност, Museo National de Arte Moderno, 23.X — 7.XII (Pintura Jugoslava Contemporanea); Сараево, Изложба на Сојузот на друштвата на ликовните уметници на Југославија, Collegium Artisticum KSC Skenderija 29.XI — 29.XII
- 1976 Гвадалахара (Мексико), Современа југословенска уметност, San Luis Potosí, I — II (Pintura Jugoslava Contemporanea);
- 1977 Скопје, Изложба на откупени уметнички дела од СИЗ на CPM (1974 — 1976), Музеј на современата уметност, I; Атина, Современа југословенска уметност, Ethniki Pinakothiki Alexander Soutzos museum, 9.V — 12.VI (Contemporary Yugoslavian Art); Париз, Современи македонски сликари, Musée d'Art Moderne de la ville de Paris, 12.X — 6.XI (Peintres Macédoniens contemporains); Скопје, XXXII изложба на ДЛУМ, Музеј на современата уметност 4.XI — 4.XII;
- 1978 Грац, 16 современи македонски сликари, Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum, 10.III — 5.IV (Zeitgenössische makedonische Maler);

- Бања Лука, Современа македонска уметност (од циклусот „Современа уметност на народите и народностите на СФРЈ), Dom kulture 15 – 31. V; Охрид, Македонска уметност-сликарство, Дом на ЈНА, 25. V – 5. VI;
- Сараево, Уметноста во Југославија 1970 – 1978, Collegium artisticum – SKC Skenderija, 8. VI – 8. VII; Скопје, XXXIII изложба на ДЛУМ, Музеј на современата уметност, 1 – 25. XI;
- Скопје, Современа македонска уметност, Музеј на современата уметност, 21. III – 10. X;
- Тетово, Современа македонска ликовна уметност (од колекцијата на МСУ), 18 – 24. XI;
- 1978/79 Скопје, Современа македонска уметност, Музеј на современата уметност, 10. XII 1978 – 17. X 1979
- 1979 – 1982 Скопје, 20 македонски ликовни уметници, Републичка комисија за културни врски со странство, 3. VII 1979 – 17. III 1982;
- 1979 Дубровник, 15 современи македонски ликовни уметници, Umetnička galerija, 22.VI – 20. VII;
- Сараево, 15 современи македонски ликовни уметници, Collegium artisticum, 10 – 25. IV;
- Љубљана, 15 современи македонски ликовни уметници, Moderna galerija, 2 – 20. X;
- Сомбор, XIX ликовна есен, Gradske muzeje, X – XI;
- 1980 Приштина, 15 современи македонски ликовни уметници, Дом омладине „Боро и Рамиз“, 9 – 15.I;
- Београд, 15 современи македонски ликовни уметници, У.П. Цвијета Зузорић, 18.I – 4.II
- Скопје, 15 современи македонски ликовни уметници, Музеј на современата уметност, 18.II – 2.III;
- Скопје, Откупени дела од Републичката СИЗ за култура 1977 – 1979, Музеј на современата уметност, III;
- Валево, Изложба на ликовни уметници од Прилеп, Дом културе, 14.IV – 5.V;
- Рим, 15 современи македонски ликовни уметници (во рамките на манифестијата „Југославија во чест на Св. Кирил 80“), Palazzo dell' esposizione, 29.V – 10. VI (15 Artisti Macedoni Contemporanei – La Jugoslavia in onore di San Cirillo);
- Београд, Шеста деценија во современото југословенско сликарство, Музеј савремене уметности, 21.VII – 12.IX;
- 1982 Скопје, Современа македонска уметност (сликарство, скулптура, керамика, таписерија, Музеј на современата уметност, 21.VII;
- Скопје, 37 годишна изложба на ДЛУМ, Уметничка галерија, 25.XI – 25.XII;
- Скопје, Аквизиции III (1980-април 1982), Музеј на современата уметност, XII;

Награди

- 1962 Награда на Фондот „Моша Пијаде“ на југословенското биенале на младите во Риека.
- 1969 Октомвриската награда на СР Македонија за сликарство.

- 1974 Награда на Републичката културно-просветна заедница на СРМ за ликовно обликување на учебници.
- 1979 Награда на XXIX ликовна есен во Сомбор.
- 1982 Награда за сликарство „Нерешки мајстори“ на XXXVII изложба на ДЛУМ
- Делата му се наоѓаат во:**
 Музејот на современата уметност – Скопје; Музеј савремене уметности Београд; Уметничките галерији во: Скопје, Битола, Штип, Охрид, Куманово, Аранѓеловац, Бања Лука, Сомбор; Народното Собрание на СРМ; Извршниот совет на СРМ; Собранието на град Скопје; Собранието на Нови Сад; Работничкиот универзитет во Струмица; Народниот музеј во Прилеп; Galerie Camille Renault Париз; во приватни колекции во Њујорк, Париз, Нирнберг, Београд, Скопје, Охрид и т.н.

BIOGRAPHIE

Risto Kalcevski est né en 1933 à Prilep. En 1957 termine l'Académie des Beaux Arts, section de peinture à Ljubljana.

Adresse: Prižino 20, 91000 Skopje

Expositions personnelles

Skopje — 1961, 1965, 1968; Paris — 1978; Ljubljana — 1981; Kranj — 1982

Participa à de nombreuses expositions de l'art dans le pays et à de nombreuses expositions internationales, entre autres: Expositions de l'Union des Artistes figuratifs de Macédoine — DLUM (1959—1981); „Groupe Mugri“, Skopje (1961, 1962) et Belgrade (1961); Biennale youglave des jeunes, Rijeka (1962); Exposition de l'art macédonien contemporain, Rome (1965), Turin (1966), Nurenberg, Stuttgart, Berlin (1966), Istanbul, Ankara, Belgrade, Sarajevo, Zagreb (1969), Nîmes, Chelles, (1970), Paris (1977), Graz (1978), Dubrovnik, Sarajevo, Ljubljana (1979), Belgrade, Priština (1980); IIIe et IVe triennale, Belgrade (1967, 1970); Exposition „L'art yougoslave de la préhistoire à nos jours, Paris, Sarajevo (1971); Expositions de l'art contemporain, Rabat, Casablanca, Alger, Tunis (1970), Brno, Prague (1972), Budapest (1973), Leverkusen (1974), Athènes (1977), Belgrade (1980).

Prix

- 1962 — prix „Moša Pijade“ à la Biennale yougoslave des jeunes à Rijeka
- 1969 — prix 11 Octobre pour la peinture de la RS de Macédoine à Skopje
- 1979 — prix d'achat au XXIX Salon d'automne à Sombor
- 1982 — prix de peinture à l'exposition de DLUM à Skopje

Collections

On trouve ses œuvres dans plusieurs collections publics (musées et galeries) et privées à: Skopje, Belgrade, Banja Luka, Sombor, Bitola, Štip, Strumica, Kumanovo, Prilep, Ohrid, Arandelovac, et à l'étranger: Paris, New York, Nurenbeg etc.

ОДБРАНА БИБЛИОГРАФИЈА
BIBLIOGRAPHIE SELECTIONNÉE

- 1958 БАБИЋ, Бошко
ИЗЛОЖБА НА СЛИКАРИ И ВАЈАРИ
РОДЕНИ ВО ПРИЛЕП
Стремеж, Скопје, 1958, 3-4, 61
- 1959 НИКОЛОВСКИ, Антоније
ДЛУМ НА XIII ГОДИШНА ИЗЛОЖБА
Разгледи, Скопје, 1959, 6, 738
- 1960 БАБИЋ, Бошко
ДВЕ ЛИКОВНИ ИЗЛОЖБИ ВО
ПРИЛЕП
Стремеж, Прилеп, 1960, 4, 45
- МОМИРОВСКИ, Томе
ИЗЛОЖБА НА ЛИКОВНАТА ГРУПА
МУГРИ
Современост, Скопје, 1960, 5, 513
- НИКОЛОВСКИ, Антоније
ДЛУМ НА IV ПРОЛЕТНА ИЗЛОЖБА
Разгледи, Скопје, 1960, 10, [1051]; 1052
- НИКОЛОВСКИ, Антоније
ДЛУМ НА XIV ГОДИШНА ИЗЛОЖБА
Разгледи, Скопје, 1960, 6, 635
- ПЕТКОВСКИ, Борис
ПРВА ИЗЛОЖБА НА ГРУПАТА МУГРИ
Млад борец, Скопје, 21.IV 1960, 9, 9
- ПЕТКОВСКИ, Борис
ЧЕТВРТА ПРОЛЕТНА ИЗЛОЖБА НА
ДЛУМ
Современост, Скопје, 1960, 6, 610
- 1961 AMBROZIĆ, d-r Katarina
ЈОШ ЈЕДНА ГРУПА MLADIH
Književne novine, Beograd, 3.III 1961,
140, 4
- В/АСИЋ, П(авле)
ИЗЛОЖБА СКОПСКЕ ГРУПЕ МУГРИ
Политика, Београд, 8.III 1961. 17034, 11
- Г(АВРИШ), К(сенија)
...СЛИКАРСТВО ИНСПИРИРАНО ОД
РЕАЛНИОТ СВЕТ
Нова Македонија, Скопје, 15.IX 1961,
5354, 4
- ДИМОВСКИ, Ј(ован)
АПСТРАКТИВИЗИИ
Нова Македонија, Скопје, 1.X 1961,
5370, 9
- КАЛЧЕВСКИ РИСТО, АВРАМОВСКИ
ДРАГУТИН. [Каталог]. Скопје,
Работнички дом, 1961, 4 стр.
- МОМИРОВСКИ, Томе
КОН ПОЧЕТОКОТНА ЛИКОВНАТА
СЕЗОНА
Современост, Скопје, 1961, 9, 935
- ПАВЛОВИЋ, Зоран
ГРУПА МУГРИ
Рад, Београд, 4. III 1961, 10, 11
- ПЕТКОВСКИ, Борис
ДВЕ ИЗЛОЖБИ
Културен живот, Скопје, 1961, 10, 27, 28
- ПЕТКОВСКИ, Борис
НАГЛАСЕНА ИЗДИФЕРЕНЦИРАНОСТ
Нова Македонија, Скопје, 2.IV 1961,
5190, 7
- ПОПОВИЋ, Ђорђе
МУГРИ
Борба, Београд, 10.III 1961, 57, 6
- ТРИФУНОВИЋ, Лазар
ГРУПА МУГРИ УЗНАКУ
НАДРЕАЛИЗМА
НИН, Београд, 2.IV 1961, 534, 8
- УРОШЕВИЋ, В[лада]
ДРАГУТИН АВРАМОВСКИ И РИСТО
КАЛЧЕВСКИ
Млад борец, Скопје, 5.X 1961, 38, 7
- 1962 ПЕТКОВСКИ, Борис
ХЕТЕРОГЕНО. XVII изложба на ДЛУМ
Нова Македонија, Скопје, 18. XI 1962,
[5778], 7
- 1963 BRAJOVIĆ, Toman
DELA ČETVORICE MAKEDONSKIH
УМЕТНИКА У ГАЛЕРИЈИ
KULTURNOG CENTRA BEOGRADA
4. Jul, Beograd, 12.XI 1963, 72, 10
- В/АСИЋ, П(авле)
ИЗЛОЖБА МАКЕДОНСКИХ
УМЕТНИКА
Политика, Београд, 31. X 1963, 17987, 11
- ДЛУМ ИЗЛАГА ВО СТРУМИЦА
Нова Македонија, Скопје, 17. X 1963,
6110, 4
- ЂОРЂЕВИЋ, Драгослав
МАКЕДОНСКИ УМЕТНИЦИ. Изложба..
угалерији Културног центра Београда..
Борба, Београд, 25. X 1963, 295, 7
- PETKOVSKI, Boris
[Predgovor]. Vo: *Lijenoski, Belogaski, Kalčevski, Hadži Boškov*. Slikarstvo, vajarstvo, grafika. [Katalog] Beograd, Galerija Kulturnog centra, 1963, s. [2]
- 1964 ЛАЗИЋ, Б.
ИЗЛОЖБА СКОПСКИХ СЛИКАРА И
ВАЈАРА У ЛОНДОНУ
Борба, Београд, 25.VI 1964, 172, 7
- ПЕТКОВСКИ, Борис
ПРОЛЕТНА ИЗЛОЖБА НА ДЛУМ
Нова Македонија, Скопје, 17.V 1964,
6317, 6
- УРОШЕВИЋ, Влада
ШАРЕНИЛО НА ОСРЕДНОСТА.
Есенска изложба на ДЛУМ
Нова Македонија, Скопје, 13.XII 1964,
6524, 8

- 1965 А. В.
ARTISTI MECEDONI
// Messaggero, Roma,
21. XII 1965, —, 10
- AP[ULES], V[ito]
ARTISTI MECEDONI ALLA PENELOPE
La Voce Repubblicana, Roma,
20-21. XII 1965, —, 3
- АРСОВСКИ, Марко
ПОЛОВИННО УЧЕСТВО
Млад борец, Скопје, 13. V 1965, 18, 5
- ГИЛЕВСКИ, Паскал
НЕДОВОЛНА РЕПРЕЗЕНТАЦИЈА.
Изложба на ДЛУМ...
Нова Македонија, Скопје, 4.VIII 1965,
6753, 4
- ГИЛЕВСКИ, Паскал
РАФИНИРАНА СЛИКАРСКА
ФАКТУРА. За изложбата на Ристо
Калчески
Нова Македонија, Скопје,
7. V 1965, 6664, 4
- ГРОЗДАНОВ, Цветан
[ПРЕДГОВОР] Во: *Десет современи
македонски уметници.* [Каталог]
Охрид, уметничка галерија, 1965, с. [2]
- М.С.М.
ЧЕТИРИ ИЗЛОЖБЕ У ОХРИДУ
Политика, Београд, 6. VII 1965, 18589, 12
- MICACCHI, Dario
ILLISTRATORI SOCIALISTI E
INFORMALI MECEDONI. Presentati a
Roma... dalla galleria *Penelope*
L'Unita, Roma, 15.XII 1965, —, 8
- [ORIENTI, Sandra] Vice
PENELOPE
// Popolo, Roma, 28. III 1965, —, 5
- PETKOVSKI, Boris
TRADIZIONE E PROSPETTIVE
DELL'ARTE CONTEMPORANEA IN
MACEDONIA. In: *Arte in Macedonia,
oggi*. Otto pittori e due scultori
macedoni. [Каталог] Roma, Galleria
d'arte „Penelope“, 1965, p. [10]
- СП[ИРКОСКА], О[лга]; П[ОПОВСКИ],
Ѓ[око]
ЧОВЕКОТ НЕКОГАШ БРОЈ. Изложба
на Тома Шијановиќ и Ристо Калчески
Нова Македонија, Скопје, 29. IV 1965,
6658, 4
- 1966 А. R-g
U DRUŠTVU NAJBOLJIH ... Izložba
Slikarstvo i kiparstvo Makedonije
izazvala veliku pažnju kritike i publike.
Na najvišoj ljestvici svjetske umjetnosti
Telegram, Zagreb, 3.VI 1966, 318, 9
- BIHALJI-MERIN, Oto
WEGE DER MODERNEN KUNST IN
JUGOSLAWIEN. In: *Sechs
jugoslawische Künstler. Malerei +
Plastik aus Mazedonien.*
[Каталог]. Nürnberg, Der Fränkischen
Galerie, 1966, s. [1]
- ГИЛЕВСКИ, Паскал
ОНА ШТО ТРЕБА ДА СЕ ПОДДРЖИ
Нова Македонија, Скопје, 24. VII 1966,
7101, 8
- МАЛЕВСКИ Душко
ПРВИТЕ ОЦЕНКИ – РАЗЛИЧНИ.
Заврши изложбата на македонските
уметници. Допис од Рим
Нова Македонија, Скопје, 9.I 1966,
6907, 4
- PETKOVSKI, Boris
TRADIZIONE E PROSPETTIVE DELL'
ARTE CONTEMPORANEA IN
MACEDONIA. In: *Arte macedone
contemporanea.* [Каталог] Torino,
Galleria d'arte Botero, 1966, p. [9]
- PETKOVSKI, Boris
TRADITION UND NEUE TENDENZEN IN
DER ZEITGENÖSSISCHEN KUNST
MAZEDONIENS. In: *Sechs
jugoslawische – Künstler.
Malerei + Plastik aus Mazedonien.*
[Каталог]. Nürnberg, Der Fränkischen
Galerie, 1966, s. [22]
- ПЕТКОВСКИ, Борис
ТРАДИЦИЈА, ИСКУСТВО,
СОВРЕМЕНОСТ. Италијанска критика.
По повод изложбата Уметноста на
Македонија денеско Рим и Торино
Нова Македонија, Скопје, 5. III 1966,
6262, 4
- ПЕТКОВСКИ, Борис
УСПЕХ НА ШЕСТМИНАТА ВО
ЗАПАДНА ГЕРМАНИЈА. Поволни
оценки на изложбата на македонските
ликовни уметници во Нирнберг и
Штутгарт
Нова Македонија, Скопје, 3. VII 1966,
7080, 11
- ПОПОВСКИ, Ѓоко
ПАНОРАМА НА СОВРЕМЕНИТЕ
БИДНУВАЊА ВО СЛИКАРСТВОТО.
- Пред отворање на изложбите
„Подарени дела...“
Нова Македонија, Скопје, 24. VII 1966,
7101, 10
- SK
ERSTMALS IN NÜRNBERG: KUNST
AUS JUGOSLAWIEN
Nürnberg Zeitung, Nürnberg,
9. IV 1966, 82, 26
- F.G.
MODERNE MALEREI UND PLASTIK
AUS MAZEDONIEN
Nürnberg Nachrichten, Nürnberg,
9-11. IV 1966, —, 17
- 1967 ПЕТКОВСКИ, Борис
[ПРЕДГОВОР]. Во: *Аспекти на цртежот
во Македонија.* [Каталог].
Скопје, Музеј на современата
уметност, 1967, с. 8-9; [49]
- СП[ИРКОСКА], О[лга]
НИЕ – ВО ЗЕМЈАТА И СТРАНСТВО
Нова Македонија, Скопје, 8.I 1967,
7265, 8
- ШЕМОВ, Симон
РАЗОТКРИВАЧКА СВЕТЛИНА ВРЗ
ЛИКОВНИОТ ИЗРАЗ. Експонативо
Уметничката галерија
Вечер, Скопје, 30. IV – 1, 2. V 1967,
1110, 8
- ШИРИЛОВ, Т[ашко]
22 ЛИКОВНИ УМЕТНИЦИ ОД
МАКЕДОНИЈА. На III југословенско
триенале на ликовните уметници во
Белград
Вечер, Скопје, 4. IV 1967, 1084, 7

- 1968 АБАЦИЕВА-ДИМИТРОВА, Соња
ВОЗБУДЛИВО ПЕРЦЕПИРАЊЕ НА
СТВАРНОСТА. За самостојната
изложба на слики на македонскиот
уметник Ристо Калчески
Современост, Скопје, 1969, 3, 380-383
- ДАМЈАНОВСКА, Љупка
ВОНРЕДНО ЧУВСТВО ЗА УПОТРЕБА
НА БОЈА. Самостојна изложба на
Ристо Калчески во Музејот на
современа уметност во Скопје
Вечер, Скопје, 24. XI 1968, 1676, 5
- ПЕТКОВСКИ, Борис
ГОДИШНА ИЗЛОЖБА НА ДЛУМ
Нова Македонија, Скопје, 8. XII 1968,
7961, 8
- PETKOVSKI, Boris
DANAŠNJA MAKEDONSKA LIKOVNA
UMETNOST
Sinteza, Ljubljana, 1968, 10-11, 64
- ПЕТКОВСКИ, Борис
ОБЛАГОРОДЕН ЛИКОВЕН ИЗРАЗ. За
самостојната изложба на слики на
Ристо Калчески
Нова Македонија, Скопје, 26. XI 1968,
7951, 4
- ПЕТКОВСКИ, Борис
[ПРЕДГОВОР]. Во: Калчески.
[Каталог]. Скопје, Музеј на современа
уметност, 1968, с. [1-4]
- ПЕТКОВСКИ, Борис
РИСТО КАЛЧЕВСКИ, Портрети
Културен живот, Скопје, 1968, 9-10,
17-20
- ШЕМОВ, Симон
РИСТО КАЛЧЕВСКИ.
Млад борец, Скопје, 28. XI 1968, 34-35, 3
- 1969 АБАЦИЕВА-ДИМИТРОВА, Соња
ЕДЕН ЛИКОВЕН НАСТАН. За
антологиската изложба на
современата македонска ликовна
уметност во Белград
Современост, Скопје, 1969, 5, 609; 611
- АБАЦИЕВА ДИМИТРОВА, Соња
ТВОРЧЕЧКА ДОСЛЕДНОСТ
Стремеж, Прилеп, 1969, 3-4, 306-307
- АМБРОЗИЌ, Катарина
МАКЕДОНСКА УМЕТНОСТ ДЕНЕС. По
поворд изложбата во Белград
Разгледи, Скопје, 1969, 3, 328
- КОНДОВСКА, Хилда
УМЕТНИКОТ ТРЕБА ДА ИМА
СООДВЕТНО МЕСТО ВО
ОПШТЕСТВОТО
Културен живот, Скопје, 1969, 6, [57]
- МАРКУШ, Зоран
ВО ЗНАКОТ НА СОПСТВЕНАТА
ПРЕРОДБА. Изложба
на современата македонска уметност
во Белград...
Нова Македонија, Скопје, 16. II 1969,
8029, 8
- PETKOVSKI, Boris
LA Pittura Contemporanea
MACEDONE
Quid, Roma, 1969, 8, 16
- PETKOVSKI, Boris
[ПРЕДГОВОР] In: *Makedonyali sanatçilar*. [Каталог], Istanbul, [б. и.],
1969, s. [2]
- PETKOVSKI, Boris
ПРЕДГОВОР. In: *savremena makedonska umetnost*. [Каталог]
Skopje, Muzej savremene umetnosti,
1969, s. 10
- PETKOVSKI, Boris
SKOPSKA LIKOVNA KRONIKA
Sinteza, Ljubljana, 1969, 13-14, 143-144
- ПОПОВСКИ, Ѓоко
ВЉУБЕН ВО АПСТРАКТНИОТ
ПЕЈСАЖ.
Нова Македонија, Скопје, 11, 12. X 1969,
8164, 12
- ПРОТИЌ, Миодраг
ТВОРЧЕЧКО ДИСТИГНУВАЊЕ НА
СВЕТОТ. По повод изложбата на
современата македонска уметност во
Белград
Нова Македонија, Скопје, 9. III 1969,
8050, 10
- РИСТО КАЛЧЕВСКИ, Награда за
самостојна ликовна изложба во Скопје
Вечер, Скопје, 11, 12. X 1969, 1983, 11
- СП[ИРОСКА], О[гла]
ИЗЛОЖБАТА МАКЕДОНСКАТА
СОВРЕМЕНА УМЕТНОСТ ВО
САРАЕВО
Нова Македонија, Скопје, 5. VI 1969,
8136, 4
- СТАНИЋ, Ставан
ОДСЕВИ МАКЕДОНСКЕ ТРАДИЦИЈЕ
Борба, Београд, 4.III 1969, 61, 7
- Ш[ИРИЛОВ], Т[ашко]
НА ПАТКОНАФИРАЦИЈА.
Македонска ликовна уметност во
странство
Вечер, Скопје, 30. X 1969, 1999, 9
- 1970 АБАЦИЕВА ДИМИТРОВА, Соња
ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМОТ
Комунист, Скопје, 11. XII 1970, 716, 13
- АБАЦИЕВА ДИМИТРОВА, Соња
НАЈУСПЕШНА ИЗЛОЖБА ДОСЕГА
Комунист, Скопје, 18. IX 1970, 704, 16
- GALY-CARLES, Henry
DIX PEINTRES MACEDONIENS
Les lettres francaises, Paris,
1-7. VII 1970, 1341, 25
- ДЕСЕТМИНА АВТЕНТИЧНИ
УМЕТНИЦИ ОД МАКЕДОНИЈА.
Одсвиви
Нова Македонија, Скопје, 19. VII 1970,
8438, 9
- IZLOŽBA SLIKARSTVO I GRAFIKA
MLADIH JUGOSLOVENSKIH
UMETNIKA. Osvrti i prikazi štampe u
Maroku i Belgiji. Rukipis. 1970. 2. 12
- MARKUS, Zoran
[ПРЕДГОВОР] In: *Exposition de Peinture et de Gravures de Jeunes Artistes Yougoslaves*. Catalogue. Tunis.
Le Comité Culturel National et l'Ambassade de Yougoslavie.
1970, p [4]
- ОТВОРЕНА ИЗЛОЖБАТА
МАКЕДОНСКАТА СОВРЕМЕНА
УМЕТНОСТ ВОНИМ
Нова Македонија, Скопје, 4. II 1970,
8275, 6

PETKOVSKI, Boris
[ПРЕДГОВОР] In: *10 peintres macedoniens*. [Каталог]. Skopje, Musée d'Art Contemporain, 1970, p. [2]

Р. Ђ.
ИЗЛОЖБА СЛИКА 6 × 6
Политика, Београд, 4. IX 1970, 20445, 11

TRIFUNOVIĆ, Lazar
VIDOVI SAVREMENE APSTRAKCIJE.
In: *IV beogradski trijennale jugoslovenske likovne umetnosti*.
Katalog. Beograd, Muzej savremene umetnosti, 1970, s. 20

ТРПКОВСКИ, П[ени]
СЛИКАРСТВОТО ГО ЗАСАКАВУШТЕ
КАКО ДЕТЕ. Разговор со академскиот сликар Ристо Калчевски
Народна просвета, Скопје, 10. VI 1970,
308-309, 8

1971 ДАМЈАНОВСКА, Љ[убица]
[ПРЕДГОВОР] Во: *Делана македонски уметници од колекцијата на МСУ Скопје*. Каталог. Скопје, Музеј на современа уметност, 1971, с. 2

ОСТОЈИЋ, Стево
УМЕТНИЦИ КОЈИ УЧЕСТВУЈУ НА
ИЗЛОЖБИ У ПАРИЗУ
Политика, Скопје, 6.II 1971, 20596, 7

1972 ПЕТКОВСКИ, Борис
НАЦИОНАЛНОТО И ТРАДИЦИЈАТА
ВО СОВРЕМЕНАТА МАКЕДОНСКА
ЛИКОВНА УМЕТНОСТ
Разгледи, Скопје, 1972, 10, 1062 – 1063

ПЕТКОВСКИ, Борис
НЕКОИ КАРАКТЕРИСТИКИ ЗА
СОВРЕМЕНАТА УМЕТНОСТ. Во: *11 Октомври*. Скопје, Републички одбор на Сојузот на здруженијата на борците од НОВ на Македонија, 1972, с. 90

1973 ДАМЈАНОВСКА, Љ[убица]
ПРЕГЛЕД НА СОВРЕМЕНОТО
МАКЕДОНСКО СЛИКАРСТВО. Кон
неодамна отворената постојана
поставка во Уметничката галерија [во]
Куманово
Нова Македонија, Скопје, 29.VII 1973,
9525, 13

COBELJ, dr Štefka
[СОВРЕМЕНА ЈУГОСЛОВЕНСКА УМЕТНОСТ] In: *Kortárs jugoszláv festészeti 100 kép a Belgrádi Modern Müzeumból*. [Каталог]. Белград, Музеј на современата уметност], 1973, р. 7

1974 ВЕЛИЧКОВСКИ, Владимир
БЛИСКА ТЕМАТСКА ПРЕОКУПАЦИЈА.
Кон изложбата *Жената како инспирација на уметникот...*
Нова Македонија, Скопје, 21.XII 1974,
10027, 9

ГЕОРГИЕВСКИ, Ванчо
ТРИ ГЕНЕРАЦИЈЕ
Политика, Београд, 4.VIII 1974, 21850,
специјални додатак, с. 20

PROTIĆ, Miodrag B.
EINLEITUNG. In: *Jugoslavische der Kunst Gegenwart*. [Каталог]. Belgrad, Leverkusen, [изд.] Des Museums für Zeitgenössische Kunst Belgrad, den Farbwerken Hoechst, Kultur-Abteilung, den Farbenfabriken Bayer-Leverkusen, Kultur-Abteilung, 1974, [с. 3]

1975 АБАЦИЕВА – ДИМИТРОВА, Соња
ЗА НЕФИГУРАТИВНОТО СЛИКАРСТВО, НЕГОВИТЕ ВИДОВИ И ПРЕТСТАВНИЦИ ВО СОВРЕМЕНАТА МАКЕДОНСКА ЛИКОВНА УМЕТНОСТ
Разгледи, Скопје, 1975, 6, 658; 659; 661; 665; 670 – 672; 676; 679; 683

НИКОЛОВСКИ, Антоније
РАЗВОЈНИТЕ ТЕНДЕНЦИИ НА СОВРЕМЕНАТА МАКЕДОНСКА УМЕТНОСТ И НЕЈЗИНАТА КРИТИКА ВО ПОВОЕНИОТ ПЕРИОД. Во: *Културно наследство VI* (1975), свеска XIV. Скопје, Републички завод за заштита на спомениците на културата, 1975, с. 10; 11; 13 + одделен отпечаток

ОД МАКЕДОНИЈА ДВАЕСЕТИ ДВАЦА УМЕТНИЦИ. На изложбата на Современата југословенска уметност во Сараево
Нова Македонија, Скопје, 14.XI 1975, 10350, 11

1976 ЈУГОСЛОВЕНСКА ИЗЛОЖБА ВО ТРИ ГРАДОВИ. Мексико
Нова Македонија, Скопје, 30.I 1976, 10423, 8

1977 АБАЦИЕВА – ДИМИТРОВА, Соња
ЗА ИЗЛОЖБАТА СОВРЕМЕНА ЈУГОСЛОВЕНСКА УМЕТНОСТ ВО АТИНА.
Современост, Скопје, 1977, 9 – 10, 116

ABADŽIEVA DIMITROVA, Sonja
INTRODUCTION. In: *Contemporary Yugoslav Art. Catalogue*. Athens, Ministry of Cultures and Sciences, 1977, p. 12; 20

БАШЕВСКИ, Димитар
ИМПРЕСИВНА ПРЕЗЕНТАЦИЈА НА ЈУГОСЛОВЕНСКАТА СОВРЕМЕНА УМЕТНОСТ
Нова Македонија, Скопје, 11.V 1977, 10882, 10

ВЕЛИЧКОВСКИ, Владимир
НАЈЦЕЛОСНО ПРЕЗЕНТИРАЊЕ. Кон традиционалната изложба на ДЛУМ...
Нова Македонија, Скопје, 20.XI 1977, 11075, 10

ЂУКАНОВИЋ, А.
ПРОДУЖЕНА ИЗЛОЖБА НАЈБОЉЕ ПРИЗНАЊЕ
Вечерње новости, Београд, 19.X 1977

М[АНЕВСКИ], М[иле]
ИЗЛОЖБА НА ОТКУПЕНИ ДЕЛА
Нова Македонија, Скопје, 7.I 1977, 10760, 10

- ПЕТКОВСКИ, Борис
ОТКРИВАЊА. Скопје, Мисла, 1977, с.
27; 54; 138; [167] – 177
- PETKOVSKI, dr Boris
PEINTRES MACEDONIENS
CONTEMPORAINS. In: *Peintres
macédoniens contemporains.*
[Каталог]. Скопје, La Commission pour
les Relations Culturelles avec l'
Etranger de la République Socialiste de
Македонија, 1977, p. [8–9]
- ПЕШИЋ, Душан
УСПЕШНИ ДАНИ МАКЕДОНСКЕ
КУЛТУРЕ... о гостовању македонских
уметници у Француској
Политика, Београд, 17.X 1977, 23001, 12
- ШИРИЛОВ, Ташко
ГИГАНТСКА ИЗЛОЖБА НА ДЛУМ.
Вечер, Скопје, 3.XI 1977, 4468, 13
- ШИРИЛОВ, Ташко
СЕГА ПОБЛИСКУЈА ЧУВСТВУВАМЕ
МАКЕДОНИЈА. Клод Авлин, Ежен
Гилвик, Андре Френо, Едмон Имо и
Жан Каси заборуваат за *Вечери* и
изнесуваат своите впечатоци од
манифестиците во рамките на
Деновите на македонската култура во
Париз
Вечер, Скопје, 15, 16.X 1977, 4452, 10
- 1978 АБАДИЕВА ДИМИТРОВА, Соња
VORWORT. In: *16 Zeitgenössische
makedonische Maler*. [Каталог]. Скопје,
Museum der zeitgenössischen Kunst,
1978, s. /2/
- АБАЦИЕВА – ДИМИТРОВА, Соња
СОВРЕМЕНИ МАКЕДОНСКИ
СЛИКАРИ ВО АВСТРИЈА, 10.III – 5.IV
1978
Современост, Скопје, 1978, 10, 105
- B.G.
BOGOLJUB IVKOVIĆ, RISTO
KALČEVSKI
Journal de l'amateur d'ART, Paris, 1.XII
1978, 636, 28
- BARRET, Robert
IVKOVIĆ ET KALČEVSKI
Panorama, Paris, 13 – 14.XI 1978, 644,
29
- ГИЛЕВСКИ, Паскал
ТОЛКУВАЊЕ НА УМЕТНОСТА. Скопје,
Македонска книга,
1978, с. 82; 178 – 179
- D.M.
LES EXPOSITIONS – IVKOVIĆ –
KALČEVSKI
Le nouveau journal, Paris, 18.XI 1978, 13
- KRSTONIJEVIĆ, M.
NE SAMO DANI KULTURE
Glas, Баня Лука, 21.V 1978, 2674, 2
- MATEVSKI, Mateja
LE MONDE PLASTIQUE DE RISTO
KALČEVSKI. In:
Iković, Kalčevski. [Каталог]. Paris,
Galerie Camille Renault, 1978, p. [5]
- PETKOVSKI, Boris
SAVREMENA MAKEDONSKA
UMJETNOST. In: *Savremena
makedonska umjetnost* [Каталог]. Баня
Лука, Dom kulture, 1978, s. [3 – 4; 7]
- ШИРИЛОВ, Ташко
АКЦЕНТ ВРЗ МЛАДИТЕ СЛИКАРИ.
Шеснаесет македонски сликариvo
Грац. Разговор со Соња Абациева
Димитрова, комесар на изложбата...
Вечер, Скопје, 17.III 1978, 4580, 12
- ШИРИЛОВ, Ташко
УСПЕХ ВО ПАРИЗ НА КАЛЧЕВСКИ И
ИВКОВИЌ
Вечер, Скопје, 6.XII 1978, 4802, 15
- 1979 AGIĆ, N.
SAVREMENI MAKEDONSKI
UMJETNICI. Danas u Kolegijumu
artistikumu
Oslobodenje, Сарајево, 10.IX 1979,
11233, 9
- А[БАЦИЕВА] ДИМИТРОВА, Соња
МЕГУРЕПУБЛИЧКО
ПРОНИКНУВАЊЕ. За изложбата 15
современи македонски уметнициvo
Уметничката галерија во Дубровник
Комунист, Скопје, 6.VII 1979, 29, 22
- А[БАЦИЕВА] ДИМИТРОВА, Соња
ШИРОКИ АКТИВНОСТИ, НО И
НЕДОВОЛНА КООРДИНИРАНОСТ.
Како се одвива минатогодишните
ликовни активности
Комунист, Скопје, 26.I 1979, 5, 23
- BASSIN, Aleksander
PETNAJST MAKEDONSKIH
UMETNIKOV
Naši razgledi, Ljubljana, 26.X 1979, 20,
591
- VASEV DIMESKA, Viktorija
RISTO KALČEVSKI. In: *15 savremenih
makedonskih likovnih umetnika*.
Katalog. Скопје, Muzej na sovremenata
umetnost, 1979, s. /5/
- Д[АМЈАНОВСКА], Љубица
[ПРЕДГОВОР] Во: *20 македонски
ликовни уметници*. [Каталог]. Скопје,
Републичка комисија за културни врски
со странство, [1979, с. 1]
- ДАМЈАНОВСКА, Љубица
СОВРЕМЕНА МАКЕДОНСКА
ГРАФИКА. Во: *X. графичка изложба на
ДЛУМ*. [Каталог]. Скопје, Народни
универзитетска библиотека „Климент
Охридски“, 1979, с. [9;15]
- ЂУРИЋ, М.
ПРВЕ ЛАСТЕ НОВЕ СЕЗОНЕ...
Изложба 15 македонских ликовних
уметника
Политика, Београд, 19.IX 1979, 23691,
12
- ZALAR, Franc
POSLUH ZA SODOBNO. V Moderni
galeriji razstavlja petnaest makedonskih
likovnikov
Dnevnik, Ljubljana, 16.X 1979, 283, 5
- MESESNEL, Janez
SPOPADANJA IN SPOZNAVANJA. Ob
razstavi del petnaestih makedonskih
upodabljaljajočih umetnikov...
Delo, Ljubljana, 9.X 1979, 236, 6

ПЕТКОВСКИ, Борис
ЗА НАЦИОНАЛНОТО И
ТРАДИЦИЈАТА ВО СОВРЕМЕНАТА
МАКЕДОНСКА ЛИКОВНА УМЕТНОСТ.
Во: *Предавања на XII семинар за
македонски јазик, литература и
култура, Скопје и Охрид, 11.VIII – 31.
VIII 1979.* Скопје, Универзитет „Кирил и
Методиј“, 1979, с. 255 + одделен
отпечаток

HOZO, Dževad
JEDINSTVO LIČNOSTI I SVIJETA.
*Petaest savremenih makedonskih
umjetnika u Kolegijumu artistikumu
'Oslobodenje', Sarajevo, 15.IX 1979,
11238, 11*

ШИРИЛОВ], Т[ашко]
ЛИКОВНА ЕСЕН СОМБОР – 79
Vечер, Скопје, 7.XI 1979, 5087, 14

1980 АБАЦИЕВА ДИМИТРОВА, Соња
БЕЗ УЗОРА И МОДЕЛА. Југословенско
сликарство шесте деценије
Борба, Београд, 9.VIII 1980, 218, 9

АБАЦИЕВА – ДИМИТРОВА, Соња
МАКЕДОНСКОТО УЧЕСТВОНА
ИЗЛОЖБАТА ШЕСТАТА ДЕЦЕНИЈА
ВО СОВРЕМЕНОТО ЈУГОСЛОВЕНСКО
СЛИКАРСТВОМО МУЗЕЈОТНА
СОВРЕМЕНАТА УМЕТНОСТ ВО
БЕЛГРАД
Современост, Скопје, 1980, 10, 94

АБАЦИЕВА – ДИМИТРОВА, Соња
МЕГУРЕПУБЛИЧКО
ПРОНИКНУВАЊЕ. По повод
изложбата *15 современи македонски
ликовни уметници* ... Дубровник ...
Сараево ... и Љубљана
Современост, Скопје, 1980, 2, 75

ВАСИЋ, П[авле]
ЗАЈЕДНИШТВО ДУХА И ТЕЖЊИ.
*Савремени македонски уметници у
павилону Цвијета Зузорић*
Политика, Београд, 5.II 1980, 23825, 13

VELIČKOVSKI, Vladimir
TRADICIONALNO U NOVOM.
Makedonski likovni umjetnici uspejšno
predstavljaju svoju kulturnu sredinu u
našim i stranim kulturnim metropolama
Vjesnik, Zagreb, 29.IV 1980, 11738, 14

ВЕЛИЧКОВСКИ, Владо
ИЗВЕСНА СТИЛСКА И ВРЕДНОСНА
ХЕТЕРОГЕНОСТ. Кон изложбата *15
современи македонски ликовни
уметници...*
*Нова Македонија, Скопје, 2.III 1980,
11891, 11*

ВЕЛИЧКОВСКИ, Владимир
ДРАМАТИЧНИТЕ И ПРЕСВРТНИ
ГОДИНИНА ШЕСТАТА ДЕЦЕНИЈА
Разгледи, Скопје, 1980, 10, 1101; 1102

ВУКОБРАТОВИЋ, Драган
МАЈСКИ АПЛАУЗИ
ЈУГОСЛОВЕНИМА. Писмо из Италије
Борба, Београд, 7.VI 1980, 153, 12

ДАМЈАНОВСКА, Љубица
[ПРЕДГОВОР] Во: *Изложба на
ликовни уметници Прилепчани.
[Каталог]. Прилеп,
Културно-просветна заедница на
општина Прилеп, 1980, с. [1; 2]*

[РИСТО КАЛЧЕВСКИ] In:
*Jugoslovensko slikarstvo šeste
decenije. Beograd, Muzej savremene
umetnosti, 1980, s. 12; 61; 63; 66; 67;
140; 437; 438; 444*

ХАДЕРЂОНАЈ, С.
МАКЕДОНСКИ ЛИКОВНИ
УМЕТНИЦИ. Петнаест савремених
македонских ликовних аутора у
Галерији уметности Косова
Борба, Београд, 7.I 1980, 5, 10

1981 ГИЛЕВСКИ, Паскал
ВИСОКИ ДОСТРЕЛИ
Vечер, Скопје, 20.II 1981, 5482, 12

ZALAR, Franc
STRUKTURNO RAZGIBANO. V mali

издавач: музеј на современата уметност — скопје
одговорен уредник: соња абаџиева димитрова
предговор: соња абаџиева димитрова
организација на изложбата, каталогски и
биографски податоци: зоран петровски
библиографија: невенка лазеска
превод: виктор јесеник
лектура на македонски: вasil дрвошанов
фотографии: марин димес
ликовна опрема: стеван георгиевски
печат: ронип „нова македонија“ — скопје
тираж: 500

galeriji razstavlja slike Risto Kaice /ski
Dnevnik, Ljubljana, 13.XI 1981, 310 6

ПЕТКОВСКИ, Борис
СОВРЕМЕНО МАКЕДОНСКО
СЛИКАРСТВО. Скопје, Македонск.
ревија, 1981, с. 42; 44; 47; 49; 52; 61; 77
ПОПОВСКИ, Коста
ПРВПАТ
Vечер, Скопје, 5.XII 1981, 5726, 20

1982 АБАЦИЕВА – ДИМИТРОВА, Соња
МИНАТОГОДИШНИ ЛИКОВНИ
ВРВОВИ
Современост, Скопје, 1982, 3, 127

АБАЦИЕВА – ДИМИТРОВА, Соња
ПОЕТИЧНИ ВИЗИИ. Кон самостојната
изложба на Ристо Калчевски во
Љубљана...
*Современост, Скопје, 1982, 1 – 2, 122;
124 – 125*

ВЕЛИЧКОВСКИ, Владимир
ШТО ВСУШНОСТ СЕ МЕНУВА? Кон
37-та изложба на ДЛУМ...
*Нова Македонија, Скопје, 1.XII 1982,
12880, 5*

ДАМЈАНОВСКА, Љубица
СЛИКАРСТВО, ЦРТЕЖ, ГРАФИКА. Во:
Музеј на современата уметност —
Скопје, СФРЈугославија. Постојана
поставка. Скопје, Музеј на
современата уметност, 1982, с. 19; 115

le catalogue a été publié et édité par: музее d'art
contemporain — скопје
rééditeur responsable: соња абаџиева димитрова
avant-propos: соња абаџиева димитрова
préparation du catalogue et de l'exposition: зоран
петровски
bibliographie: nevenka lazaska
traduction: viktor jesenik
lecteur: vasil drvošanov
photographies: marin dimes
пројекат каталога: stefan georgievski
imprimé sous presse de ro nipp „нова македонија“ —
скопје
500 exemplaires

